

Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi Journal of Social Policy Conferences

Araştırma Makalesi | Research Article

 Açık Erişim | Open Access

Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olanlar ile Hem Eğitimde Hem İstihdamda Olanların Finansal Okuryazarlığı Karşılaştırması: Nitel Bir Saha Çalışması

Comparison of Financial Literacy Between Those Neither in Education Nor Employment
and Those Both in Education and Employment: A Qualitative Field Study

Yunus Budak¹

¹ Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Ulaştırma Hizmetleri Bölümü, Ağrı, Türkiye

Öz

Bu çalışma, "ne eğitimde ne istihdamda olanlar" (NEET) ile "hem eğitimde hem istihdamda olanlar" arasındaki finansal okuryazarlık düzeylerini karşılaştırmayı amaçlamaktadır. NEET bireyler, genellikle sosyal ve ekonomik açıdan dezavantajlı bir konumda olup, NEET bireylerin finansal bilgiye erişim ve yönetim kapasiteleri sınırlıdır. Öte yandan, hem eğitimde hem istihdamda olan bireyler, bilgiye erişim ve uygulama fırsatları açısından avantajlıdır. Araştırmada, iki gruptan toplam 12 kişiyle yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bulgular, eğitim ve istihdamın finansal okuryazarlık üzerinde belirgin bir etkisi olduğunu göstermektedir. NEET bireylerin finansal bilgi eksikliği, tasarruf yapma ve karmaşık finansal ürünleri anlama gibi alanlarda zorluk yaşamalarına neden olmaktadır. Buna karşılık, eğitim ve istihdam sürecinde olan bireylerin bu konularda daha bilinçli kararlar alabildiği belirlenmiştir. Çalışma, eğitim ve istihdam politikalarının finansal okuryazarlık düzeylerini artırmadaki önemini vurgulamaktadır.

Abstract

This study aims to compare the financial literacy levels of individuals "not in education, employment, or training" (NEET group) with those "both in education and employment." NEET individuals are often socially and economically disadvantaged, with limited access to financial knowledge and management capacity. On the other hand, individuals in both education and employment have advantages in accessing and applying knowledge. The study involved semi-structured interviews with 12 participants from these two groups. Findings reveal that education and employment significantly impact financial literacy. NEET individuals face challenges such as financial knowledge deficits, difficulties in saving, and understanding complex financial products. Conversely, those in education and employment demonstrated greater awareness and decision-making capabilities in these areas. This study highlights the importance of education and employment policies in enhancing financial literacy levels.

Anahtar Kelimeler Finansal okuryazarlık • NEET grubu • Hem Eğitim ve Hem istihdam • Ekonomik dezavantaj • Nitel Araştırma

Keywords Financial literacy • NEET group • Education and employment • Economic disadvantage • Qualitative Research

Atıf | Citation: Budak, Y. (2025). Ne eğitimde ne istihdamda olanlar ile hem eğitimde hem istihdamda olanların finansal okuryazarlığı karşılaştırması: Nitel bir saha çalışması. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi-Journal of Social Policy Conferences*, (88), 127-151. <https://doi.org/10.26650/jspc.2025.88.1646012>

 This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

 2025. Budak, Y.

 Sorumlu Yazar | Corresponding author: Yunus Budak ynsbdk@gmail.com

Extended Summary

Financial literacy is one of the fundamental elements of modern economic systems, referring to individuals' ability to make informed and rational decisions regarding income management, saving, investing, and borrowing. This concept not only enhances individuals' personal well-being but also plays a crucial role in ensuring overall economic stability and development within societies. However, financial literacy levels vary significantly based on individuals' social and economic conditions. The focus of this study is to compare the financial literacy levels of individuals classified as "Not in Education, Employment, or Training" (NEET) and those who are "Both in Education and Employment," as well as to understand the underlying reasons behind these differences.

Individuals who are neither in education nor employment are generally in a socially and economically disadvantaged position. Being excluded from the education and employment processes limits their access to information and skill development opportunities, negatively affecting their financial literacy levels. Additionally, the barriers that NEET individuals face in economic decision-making processes further restrict their ability to develop financial management strategies. This situation increases their economic vulnerability, leading to social exclusion and income inequality.

On the other hand, individuals who are both in education and employment are in a more advantageous position in terms of access to information and practical application opportunities. Since this group has both theoretical knowledge and experience gained from working life, they have broader opportunities to enhance their financial skills. While education improves their ability to understand and analyse financial concepts, employment provides them with income, allowing them to apply financial management practices in real life. The combination of these two factors contributes to higher financial literacy levels and more informed economic decision-making.

This study aims to compare the financial literacy levels of individuals in the NEET group and those who are both in education and employment. Financial literacy is a critical skill that includes competencies such as managing income, saving, making investment decisions, and handling debt. However, the level of this skill varies depending on individuals' social and economic status. NEET individuals are typically in an economically disadvantaged position with limited access to financial knowledge. In contrast, individuals who are both in education and employment have greater access to financial information and the opportunity to apply it in practice.

This study was conducted using qualitative research methods. Within the scope of the research, semi-structured interviews were conducted with 12 individuals, including those in the NEET group and those who are both in education and employment. These interviews were designed to analyse participants' financial knowledge levels, saving habits, access to banking services, and credit usage. Participants shared their views on their education and employment status, financial decision-making processes, and economic future expectations.

Findings indicate that education and employment have a significant impact on financial literacy levels. Access to Financial Knowledge: NEET individuals struggle to understand and apply financial concepts, whereas those in education and employment demonstrate a more informed approach. Saving Habits: NEET individuals find it difficult to develop regular saving habits, while those in education and employment manage their income in a more structured manner. Banking and Credit Usage: Individuals who are both in education and employment actively use financial services such as mobile banking, credit cards, and interest rate management, whereas NEET individuals have limited knowledge in these areas. Education and Awareness: most participants expressed a desire to receive financial education to improve their financial literacy levels.

The study reveals that increasing financial literacy enhances individuals' economic decision-making skills and helps mitigate financial risks. Therefore, expanding educational programs to improve NEET individuals' access to financial knowledge is essential. Policymakers and educational institutions should focus more on financial literacy and develop strategies to enhance individuals' financial decision-making capabilities. Initiating financial education programs at an early age will contribute to raising awareness about saving, investing, and debt management.

This study makes a significant contribution to understanding the economic differences between NEET individuals and those who are both in education and employment and to the development of financial education policies.

Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olanlar ile Hem Eğitimde Hem İstihdamda Olanların Finansal Okuryazarlığı Karşılaştırması: Nitel Bir Saha Çalışması

Finansal okuryazarlık, modern ekonomik sistemlerin temel unsurlarından biri olarak bireylerin gelirlerini yönetme, tasarruf yapma, yatırım yapma ve borçlanma gibi konularda bilinçli ve rasyonel kararlar alabilme yeteneğini ifade eder. Bu kavram, yalnızca bireylerin kişisel refahını artırmakla kalmaz, aynı zamanda toplumların genel ekonomik istikrarı ve kalkınması için de kritik bir öneme sahiptir. Ancak, bireylerin finansal okuryazarlık düzeyleri, sosyal ve ekonomik koşullarına bağlı olarak büyük farklılıklar göstermektedir. Bu çalışmanın odak noktası, “ne eğitimde ne istihdamda olanlar” (NEET) ile “hem eğitimde hem istihdamda olanlar” arasındaki finansal okuryazarlık düzeylerini karşılaştırmak ve bu farklılıkların ardındaki temel nedenleri anlamaktır.

Ne eğitimde ne istihdamda olan bireyler, genellikle ekonomik ve sosyal açıdan dezavantajlı bir konumda bulunurlar. Eğitim ve istihdam süreçlerinden dışlanmış olmaları, bu bireylerin bilgiye erişimlerini ve beceri geliştirme olanaklarını sınırlayarak, finansal okuryazarlık düzeylerini olumsuz etkileyebilir. Ayrıca, NEET bireylerin ekonomik karar alma süreçlerinde karşılaştıkları engeller, finansal yönetim stratejileri geliştirme kapasitelerini de sınırlamaktadır. Bu durum, bireylerin ekonomik kırılganlıklarını artırarak sosyal dışlanmaya ve gelir eşitsizliğine yol açabilir.

Öte yandan, hem eğitimde hem de istihdamda olan bireyler, bilgiye erişim ve pratik uygulama fırsatları açısından daha avantajlı bir konumdadır. Bu grup, hem teorik bilgiye hem de iş yaşamından kaynaklanan deneyimlere sahip olduğu için finansal becerilerini geliştirme konusunda daha geniş imkanlara sahiptir. Eğitim süreçleri, finansal terimleri anlama ve analiz etme yeteneğini geliştirirken, istihdam yoluyla elde edilen gelir, bireylerin gerçek hayatta finansal yönetim uygulamalarını test etme fırsatı sunar. Bu iki unsurun bir arada olması, bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin yükselmesine ve ekonomik karar alma süreçlerinde daha bilinçli olmalarına katkıda bulunabilir.

Bu çalışmada, ne eğitimde ne istihdamda olanlar ile hem eğitimde hem istihdamda olanların finansal okuryazarlığı konusu hangi düzeyde olduğu, nitel araştırma yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın temel amacı, eğitim ve istihdamın finansal okuryazarlık üzerindeki etkilerini derinlemesine analiz etmek ve bu iki grup arasındaki farklılıkları açıklığa kavuşturmaktır. Çeşitli düzeylerde seçilen toplam 12 kişilik bu iki grup arasında bireyler ile yarı yapılandırılmış mülakat tekniğiyle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın ilk bölümünde kavramsal çerçeveye araştırmanın genel hatları ele alınmıştır. Daha sonra, ne eğitimde ne istihdamda olma, hem eğitimde hem istihdamda olma ve finansal okuryazarlık konuları literatür yardımıyla tartışılmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde araştırmada kullanılan yöntem anlatılmıştır. Araştırmanın son bölümünde ise görüşmelerden elde edilen sonuçlar derinlemesine analiz edilerek, tartışılmış ve yorumlanmıştır.

Kavramsal Çerçeve

Küreselleşen dünyada, pek çok sistemde olduğu gibi, giderek daha karmaşık bir yapıya bürünen finansal sistemde başarılı olabilmek için bireylerin finansal bilgi düzeylerini artırmaları ve temel yetkinliklere ulaşmaları gereklidir. Finansal olarak yeterli bireyler, potansiyel risklere karşı korunabilmek için hem tasarruflarını artırmaya çalışmalı hem de bu tasarrufları etkin bir şekilde değerlendirebilmelidir. Hızla gelişen ve karmaşılaşan finansal ürünlerin bilinçli bir şekilde kullanılabilmesi için, bireylerin hem yeterli finansal bilgi birikimine hem de finansal farkındalığa sahip olmaları şarttır. Dahası, finansal tecrübe ve bilgi, bireylerin doğru finansal kararlar alabilmelerinde, bu kararları etkili bir şekilde hayata geçirebilmelerinde ve iş

hayatından emekliliğe, hatta sonrasına kadar devam eden tasarruf, yatırım ve harcama faaliyetlerini sağlıklı bir şekilde yürütebilmelerinde önemli bir rol oynamaktadır (Cude vd, 2006:102).

Finansal okuryazarlık, bireylerin finansal konuları anlayabilme, değerlendirebilme ve doğru kararlar alabilme yeteneği olarak ifade edilebilir. Bu kavram, bireylerin finansal araçları bilinçli bir şekilde kullanarak riskleri yönetmelerini ve uzun vadeli finansal planlamalar yapabilmelerini sağlar (OECD, 2022; Bozkurt vd., 2019). Günümüzde, finansal ürün çeşitliliğinin artması ve ekonomik yapının giderek karmaşıklaşması, finansal okuryazarlığın hem bireyler hem de toplumlar için önemini daha da artırmıştır. Lusardi ve Mitchell (2014), bireylerin karmaşık finansal ürünler karşısında doğru seçimler yapabilmesinin ancak yeterli düzeyde finansal bilgiye sahip olmalarıyla mümkün olduğunu belirtmektedir.

Eğitim ve istihdam, bireylerin finansal okuryazarlık seviyeleri üzerinde doğrudan bir etkiye sahiptir. Eğitim, bireylerin finansal konuları daha iyi kavrama becerilerini artırırken, istihdam ise bu bilgilerin pratikte uygulanmasını destekler. Yüksek eğitim düzeyine sahip bireylerin bütçe hazırlama, yatırım yapma ve tasarruf gibi alanlarda daha bilinçli hareket ettikleri görülmektedir (Ergün, 2019). Bunun yanı sıra, istihdamda yer almak, bireylerin finansal bilgilerini gerçek hayatta kullanmalarına olanak tanır. Ancak, eğitim ve istihdam fırsatlarına erişimi olmayan NEET bireylerin, finansal bilgi ve becerilerini geliştirme imkânlarının oldukça sınırlı olduğu ifade edilmektedir (Pehlivan, 2022).

NEET, ekonomik ve sosyal sistemden dışlanmış bireylerden oluşan bir kesim olarak tanımlanmaktadır. Genellikle düşük eğitim seviyesine ve sınırlı iş deneyimine sahip olan bu bireylerin finansal okuryazarlık düzeyleri de oldukça düşüktür. Türkiye'deki NEET bireyler üzerine yapılan çalışmalar, bu grubun finansal bilgiye erişimde ciddi zorluklarla karşılaştığını ortaya koymaktadır. Finansal bilgi eksiklikleri, tasarruf yapma ve bütçe yönetimi gibi temel becerilerden yoksun olmalarına neden olurken, karmaşık finansal ürünler (örneğin kredi veya yatırım) konusundaki yetersizlikleri ise ekonomik kırılganlıklarını daha da artırmaktadır.

Türkiye'de yapılan araştırmalar, genç bireylerin önemli bir kısmının temel finansal bilgilere yeterince hakim olmadığını göstermektedir. Bu durum, özellikle kadınlar ve kırsal bölgelerde yaşayan bireyler gibi dezavantajlı gruplar arasında daha yaygındır. Finansal okuryazarlığın artırılmasına yönelik eğitim programlarının yaygınlaştırılması, bireylerin ekonomik risklere karşı daha dirençli olmalarını sağlayabilir. Özellikle kadınların finansal okuryazarlık düzeylerini yükseltmeye yönelik çalışmalar, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması açısından büyük bir öneme sahiptir (Bozkurt vd., 2019; Kaplan Yıldırım ve Aydın, 2023).

Finansal okuryazarlık, bireysel düzeyde olduğu kadar toplumsal ve ekonomik düzeyde de önemli etkiler yaratmaktadır. Finansal bilgi sahibi bireyler, tasarruflarını daha verimli bir şekilde yöneterek toplumsal sermaye birikimine katkı sağlayabilir. Ayrıca, bireylerin doğru finansal kararlar alması, finansal sistemin genel verimliliğini artırarak ekonomik büyümeye destek olur. Buna karşılık, toplumda finansal okuryazarlığın düşük olması, bireylerin borçlanma risklerini yükseltebilir ve finansal krizlerin yayılmasına zemin hazırlayabilir (Kaplan Yıldırım ve Aydın, 2023; Akbulut, 2023).

Uluslararası araştırmalar, ülkeler arasındaki finansal okuryazarlık seviyelerinde belirgin farklılıklar bulunduğunu göstermektedir. Örneğin, OECD ülkelerinde gerçekleştirilen çalışmalar, yüksek gelirli ülkelerde finansal okuryazarlık seviyelerinin genellikle daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Buna karşın, gelişmekte olan ülkelerde, özellikle düşük gelir grubundaki bireyler arasında finansal okuryazarlık seviyesi oldukça düşüktür (Pehlivan, 2022). Gelişmekte olan ülkelerde finansal eğitim programlarına yapılan yatırımlar, bireylerin finansal ürünleri daha bilinçli bir şekilde kullanmalarını ve ekonomik risklere karşı daha dayanıklı hale gelmelerini destekleyebilir (Lusardi ve Mitchell, 2014).

Finansal okuryazarlık, bireylerin finansal bilgileri anlama, değerlendirme ve doğru kararlar alma yeteneğiyle, yalnızca bireysel değil, toplumsal ve ekonomik düzeyde de önemli sonuçlar doğurur. Giderek karmaşıklaşan finansal sistemde başarılı olabilmek için bireylerin temel finansal bilgiye sahip olmaları

ve bu bilgiyi pratikte uygulayabilmeleri gerekmektedir. Eğitim ve istihdam, bireylerin finansal okuryazarlık seviyelerini artıran kritik faktörlerdir. Eğitim, finansal konuları anlamayı sağlarken, istihdam bu bilgilerin uygulanmasını destekler. Ancak, NEET gibi dezavantajlı bireylerin finansal bilgiye erişim olanakları sınırlı olup, bu durum ekonomik kırılganlıklarını artırmaktadır. Özellikle kadınlar ve kırsal bölgelerdeki bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük olması, ekonomik risklere karşı savunmasız kalmalarına yol açmaktadır. Finansal eğitim programlarının yaygınlaştırılması, bireylerin tasarruf yapma, bütçe yönetimi ve karmaşık finansal ürünleri anlama gibi becerilerini geliştirerek ekonomik sisteme entegrasyonlarını kolaylaştırabilir. Uluslararası araştırmalar, yüksek gelirli ülkelerde finansal okuryazarlığın daha yaygın olduğunu, gelişmekte olan ülkelerde ise bu düzeyin düşük olduğunu göstermektedir. Özellikle dezavantajlı gruplara yönelik programlar, toplumsal cinsiyet eşitliği ve ekonomik büyüme açısından büyük önem taşımaktadır. Finansal bilgi düzeyi yüksek bireyler, doğru kararlar alarak tasarruflarını verimli şekilde değerlendirebilir ve ekonomik büyümeye katkıda bulunabilir. Buna karşın, finansal bilgi eksikliği borçlanma risklerini artırabilir ve finansal krizlerin yayılmasına neden olabilir. Bu nedenle, bireylerin ekonomik ve toplumsal refahını artırmak için finansal okuryazarlığı geliştirmeye yönelik stratejik adımlar atılması gerekmektedir.

Bu araştırma, NEET ile hem eğitimde hem de istihdamda olan bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerini karşılaştırarak, bu iki grup arasındaki ekonomik eşitsizlikleri anlamayı ve azaltmaya yönelik stratejiler geliştirmeyi hedeflemektedir. Çalışma, politika yapıcılar, eğitimciler ve finansal danışmanlar için önemli veriler sunarak, toplumsal refahı artırmaya yönelik çözümler geliştirilmesine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Literatür incelendiğinde, NEET bireyler ile hem eğitimde hem de istihdamda olan bireylerin finansal okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi doğrudan ele alan çalışmalara tek bir başlık altında rastlanmamaktadır. Ancak bu üç kavramdan en az ikisinin kesişim noktasını ele alan çeşitli çalışmaların mevcut olduğu görülmektedir. Eğitim ve istihdamda yer alan bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin, NEET grubundaki bireylere kıyasla daha yüksek olabileceği öngörülebilir. Özellikle istihdamda olan bireylerin finansal ürünler ve hizmetler hakkında daha fazla bilgiye sahip olabilecekleri varsayılabilir. Bu durum, finansal bilgiye erişim ve uygulama imkânlarının bireysel finansal beceriler üzerinde etkili olabileceğini düşündürülebilir (Bozkurt vd.,2019). Kaplan Yıldırım ve Aydın (2023) tarafından yapılan bir çalışmada, kadınların ve kırsal bölgelerde yaşayan bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük olabileceği tespit edilmiştir. Aynı çalışmada, eğitim ve istihdamın bireyleri ekonomik risklere karşı daha dayanıklı hâle getirebileceği ileri sürülmüş; NEET bireyler açısından finansal okuryazarlık eğitimlerinin önemine dikkat çekilmiştir. Lusardi ve Mitchell yaptıkları araştırmada, finansal okuryazarlık düzeyinin, bireylerin finansal ürünleri doğru değerlendirebilme ve karar alabilme becerilerini doğrudan etkilediğini belirtilmiştir. Özellikle düşük gelir gruplarında finansal okuryazarlık eksikliği, ekonomik kırılganlığı artırmaktadır. Bu nedenle, eğitim ve farkındalık programlarının yaygınlaştırılması önerilmiştir (Lusardi ve Mitchell, 2014). Başka bir araştırmada, gelişmekte olan ülkelere, özellikle NEET içerisinde finansal okuryazarlık seviyelerinin oldukça düşük olduğu belirtilmiştir. Bu durum, bireylerin finansal ürün ve hizmetlere erişimini kısıtlamaktadır. Finansal eğitim programlarının yaygınlaştırılması, bu grupların ekonomik risklere karşı daha dirençli hale gelmesine katkı sağlayabilir (Pehlivan, 2022). Bu çalışma, Türkiye'de NEET bireyler ile hem eğitimde hem istihdamda olan bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerini doğrudan karşılaştıran az sayıdaki araştırmadan biridir. Literatürde bu üç kavramın (eğitim, istihdam ve finansal okuryazarlık) birlikte ele alındığı çalışmalar sınırlıdır. Bu nedenle çalışma, mevcut literatürdeki önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Gelecek araştırmalarda, daha geniş örneklem gruplarıyla ve farklı yaş aralıklarını kapsayan çalışmalar yapılabilir. Ayrıca kadınlar, kırsal kesimde yaşayanlar veya göçmen gruplar gibi kırılgan topluluklara odaklanan çalışmalar finansal okuryazarlığın sosyal belirleyicilerini daha iyi anlamaya katkı sağlayacaktır. Nicel veri setleri ile desteklenmiş araştırmalar, elde edilen bulguların genellenebilirliğini artırabilir.

Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olma

"Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olma" terimi, İngilizcedeki "Not in Education, Employment or Training" ifadesinin Türkçeye çevrilmiş hali olarak kullanılmaktadır. Ancak bu kavramın Türkçedeki kullanımı bazı farklılıklar içermektedir. Örneğin, Kılıç (2014), bu ifadeyi "Ne Eğitimde Ne İstihdamda Ne Yetiştirmede" şeklinde değerlendirmiş ve "NEİY" kısaltmasını kullanmıştır. Arabacı (2020, s. 103-130) ise, "Ne Eğitimde Ne İstihdamda" terimini tercih ederek bunu "NENİ" olarak kısaltmıştır. Bununla birlikte, Türkçe literatürde genellikle bu kavramın İngilizce kısaltması olan "NEET" veya doğrudan "Ne Eğitimde Ne İstihdamda" ifadesi tercih edilmektedir. Bunun nedeni, İngilizcede hem teorik hem de pratik eğitimi tanımlamak için "education" ve "training" terimlerinin bulunmasına karşın, Türkçede "eğitim" kelimesinin tüm eğitim süreçlerini kapsamasıdır. Bu sebeple, çıraklık, staj gibi pratik eğitim türleri için genellikle ayrı bir ifade eklenmemektedir. Bu çalışmada da "Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olma" ifadesi ve bu kavramın İngilizce kısaltması olan "NEET" kullanılacaktır.

NEET göstergesi, genellikle 15-24 yaş aralığını kapsayan bir kavram olmakla birlikte, güncel olarak 15-29 yaş skalasını da içerecek şekilde ele alınmaktadır. Ancak karşılaştırma açısından bakıldığında kolaylık sağlamak adına, genellikle 15-24 yaş aralığı temel alınmaktadır. European Commission (Avrupa Komisyonu/EC), European Parliament (Avrupa Parlamentosu/EP) ve Council of the European Union (Avrupa Birliği Konseyi/CEU), NEET ifadesini hedef söylemlerinin merkezine yerleştirmiş ve başlangıçta 15-24 yaş grubunu ifade eden bu kavramın kapsamını 15-29 yaş aralığını da içerecek şekilde genişletmiştir (EUROFOUND, 2016: 1-63). Bununla birlikte, Yeni Zelanda, Japonya ve Güney Kore gibi bazı ülkeler, NEET kavramını Avrupa Birliği'nden farklı şekillerde tanımlamaktadır. Örneğin, Japonya'da 15-34 yaş arası gençler bu göstergenin kapsamında yer alırken, Güney Kore'de 15-34 yaş aralığındaki, evli olmayan ve aile sorumlulukları bulunmayan gençler de bu gruba dâhil edilmektedir. Ayrıca, her iki ülkede de NEET kavramı, yalnızca işgücü piyasasına etkileriyle değil, gençlerin toplumla bütünleşmesiyle bağlantılı olarak daha sosyal bir anlam taşımaktadır (EUROFOUND, 2012: 1-144).

NEET ve genç işsizliği kavramları, aralarındaki güçlü bağlantı sebebiyle sıklıkla birbirine karıştırılmaktadır. Ancak bu ilişkiye rağmen, iki kavram arasında belirgin farklılıklar mevcuttur. NEET, yalnızca ekonomik bir ölçüt olmanın ötesine geçerek, aynı zamanda önemli bir sosyal ölçüt olarak da değerlendirilmektedir. Ayrıca, NEET olgusu, kapsadığı kesim itibarıyla genç işsizliği kavramından daha geniş bir grubu tanımlamaktadır. Örneğin, istihdamda ve eğitim süreçlerinde olmayan bir genç, aktif olarak iş aramıyor olsa bile, iyi bir iş fırsatıyla karşılaştığında çalışmaya başlayabilir. Bu durumda, söz konusu genç, genç işsiz kategorisine dâhil edilmezken NEET kapsamına girmektedir. Bu nedenle, NEET kavramının daha karmaşık ve heterojen bir yapıya sahip olduğu ve genç işsizliğine kıyasla daha geniş bir kitleyi temsil ettiği ifade edilebilir (Susanlı, 2016, s. 43).

Eurofound, 2012 yılında yayımladığı raporda NEET popülasyonunu beş alt gruba ayırmıştır (Eurofound, 2012: 1-144):

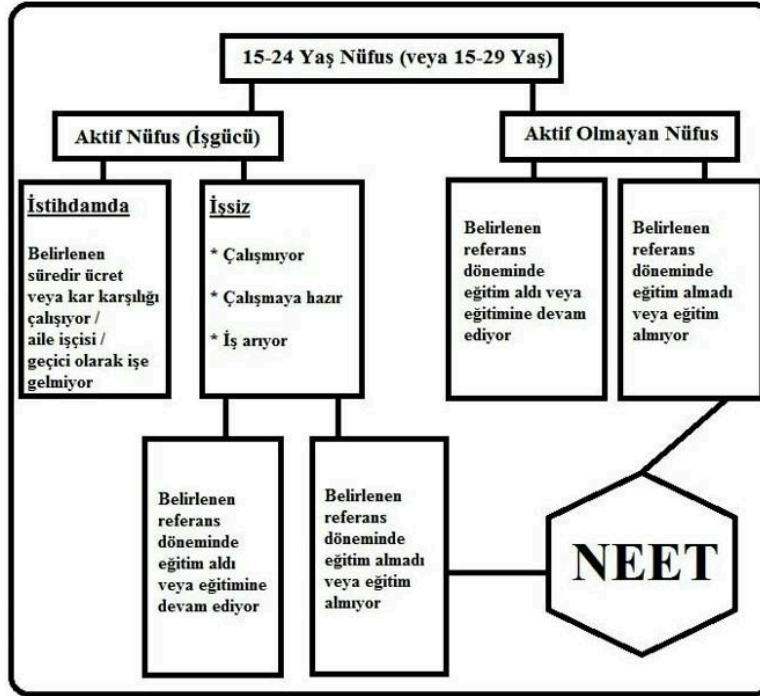
1. **Geleneksel İşsizler:** Bu alt grup, NEET popülasyonunun en büyük kısmını oluşturur ve mevcut iş olanaklarının yetersizliği nedeniyle savunmasız bir durumdadır. Grup, uzun süreli işsizler ve kısa süreli işsizler olmak üzere ikiye ayrılır.
2. **Müsait Olmayanlar:** Aile sorumlulukları olan gençler, hasta veya engelli bireyler gibi çeşitli nedenlerle iş gücüne veya eğitime katılamayanları kapsar. Bu gruptakiler, çocuk bakımı gibi hizmetlere erişim sağlayarak işgücüne katılma potansiyeline sahip genç annelerden, destek ihtiyacı olan gençlere kadar geniş bir yelpazeyi içerir.

3. **Ayrılanlar:** İş veya eğitim aramayan, aynı zamanda diğer yükümlülükler ya da yetersizlikler nedeniyle bu alanlara yönelmeyen gençlerden oluşur. Grup, cesareti kırılmış işçileri ve tehlikeli ya da asosyal yaşam tarzlarını benimsemiş gençleri de kapsar.
4. **Fırsat Arayanlar:** İş veya eğitim arayışında olan ancak mevcut fırsatları becerilerine veya statülerine uygun görmeyerek bekleme tercih eden gençlerden oluşur.
5. **Gönüllü NEET'ler:** Seyahat, sanat, müzik veya kendi kendine öğrenme gibi yaratıcı ve yapıcı faaliyetlerle uğraşan gençleri içerir. Bu grup, diğer NEET alt gruplarının aksine zorunluluktan kaynaklı NEET olmanın getirdiği sorunları yaşamaz. Genellikle savunmasız kabul edilmeyen bu gençler, desteğe ihtiyaç duymaksızın kişisel gelişimlerine öncelik vermiş olabilirler.

Bu ayırım, NEET popülasyonunun homojen bir grup olmadığını ve alt grupların ihtiyaçlarının farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Şekil 1

NEET Göstergesinin Bileşimi

Kaynak: ETF, 2015: 10

Genç nüfusun ekonomik ve sosyal dinamiklerini anlamak için oluşturulan bu şekil, eğitim ve istihdam dışı kalan bireylerin toplum üzerindeki etkisini vurgulamaktadır. NEET kategorisi, herhangi bir eğitimde olmayan, istihdamda bulunmayan ve iş aramayan bireyleri kapsar ve bu grup ekonomik ve sosyal dışlanma açısından en riskli grubu oluşturur. Eğitim alan bireylerin işgücü piyasasına daha kolay entegre olması, eğitimin ekonomik bağımsızlık üzerindeki olumlu etkisini gösterir. Öte yandan, işsiz bireyler iş arama sürecinde ekonomik ve psikolojik zorluklarla karşı karşıya kalabilir. NEET bireyler, ekonomik üretkenlikten uzak olmaları nedeniyle topluma maliyet yüklerken, sosyal huzursuzluk riskini de artırır. Bu grup için mesleki eğitim ve rehberlik hizmetleri gibi hedeflenmiş politikalar hayati önem taşır. Eğitim ve iş bağlantısının zayıflığı, gençlerin istihdama erişimini zorlaştıran bir unsur olarak öne çıkar. NEET oranının yüksekliği, uzun vadede ekonomik büyüme üzerinde olumsuz etkiler yaratır. Genç işsizliği azaltmak için işveren teşvikleri ve girişimcilik destekleri sağlanabilir. Eğitime erişimi artırmak, gençlerin sosyal dışlanma riskini azaltabilir. Ayrıca, NEET bireylerin sosyal destek mekanizmalarından yararlanması, toplumla bağlarını yeniden güçlendirebilir. Bu kategoriye yönelik erken müdahale, bireylerin topluma kazandırılmasını sağlar. Ekonomik kırılganlıkla

mücadele için eğitim ve istihdam politikalarının güçlendirilmesi şarttır. Toplumsal eşitsizliği azaltmak için eğitim ve istihdamdaki fırsat eşitliği artırılmalıdır. Gençlerin ekonomik bağımsızlıklarını kazanmaları, sosyal refahı artırır. İşsizlikle mücadele için uzun vadeli planlamalar yapılmalıdır. Eğitim almayan gençlerin becerilerini geliştirmek için mesleki eğitim programları oluşturulabilir. İşgücü piyasasına gençlerin entegrasyonu, toplumun sürdürülebilir kalkınmasını destekler. Eğitim ve istihdam bağlantısının güçlendirilmesi, toplumsal dayanışmayı artırabilir. NEET bireylerin topluma yeniden entegrasyonu, yalnızca bireysel değil toplumsal refahı da artırır. Bu nedenle, genç nüfus için kapsayıcı politikaların geliştirilmesi kritik önemdedir.

Hem Eğitimde Hem İstihdamda Olma

Eğitim ve istihdam, bireylerin sosyal ve ekonomik kalkınmaya katkılarını daha etkin bir şekilde gerçekleştirebilmeleri için hayati bir öneme sahiptir. Türkiye'de, hem eğitimde hem istihdamda olanlar konusu, genç nüfusun akademik ve ekonomik başarılarını şekillendiren önemli bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Hem eğitimde hem de istihdamda bulunan bireylerin sosyal statülerini, ekonomik katkılarını ve karşılaştıkları sorunları belirleme bu hedef kitlenin “kim” olduğu noktasında önem arz etmektedir.

Bireylerin hem eğitimde hem istihdamda olması, genç bireylerin eğitim hayatlarını sürdürürken aynı zamanda yarı zamanlı veya tam zamanlı bir işte çalıştıkları bir süreci göstermektedir. Böylelikle bireylerin hem mali bağımsızlık kazanmalarına hem de erken yaşlarda kariyerlerine başlamalarına avantaj sağlamaktadır. TÜİK verilerine göre, 15-19 yaş arasındaki gençlerin %11-12'si bu grupta yer alırken, pandemi etkisiyle bu oran 2020 yılında %9,9'a düşmüştür (Akbulut, 2023). Eğitimde ve istihdamda olma oranlarındaki bu azalma, ekonomik krizler ve eğitimdeki eşitsizlikler kaynaklanmıştır. Buna rağmen, bu süreç bireylerin hem finansal bağımsızlık elde etmelerine hem de iş yaşamına yönelik değerli deneyimler kazanmalarına katkı sağlamaktadır. Ayrıca, öğrenim gördükleri sırada istihdam edilen öğrenciler, mezuniyet sonrası iş bulma şanslarını önemli ölçüde artırmaktadır.

Hem eğitimde hem istihdamda olma durumu, bireyler üzerinde ciddi bir stres kaynağı olabilir. Özellikle düşük gelirli ailelerden gelen gençler, eğitimlerini finanse etmek için çalışmak zorunda kaldıklarında, akademik başarılarını sürdürmekte zorlanabilirler. Çalışma saatlerinin eğitim programlarıyla uyuşmaması, bu süreçte karşılaşılan önemli zorluklardan biridir (TÜİK, 2020). Bu sorunlara yönelik çözüm önerileri arasında, esnek çalışma saatlerinin sağlanması, eğitim destek programlarının yaygınlaştırılması ve işverenlerin öğrenci dostu politikalar benimsemesi bulunmaktadır. Ayrıca, mesleki eğitimin yaygınlaştırılması ve uygulamalı öğrenme fırsatlarının artırılması, bu alandaki en etkili stratejilerden biri olarak öne çıkmaktadır. Gençlerin hem eğitimde hem de istihdamda olması, onların topluma ve ekonomiye entegrasyonunu güçlendiren önemli bir faktördür. Bu bağlamda, Türkiye'nin bu alandaki politikalarını geliştirmesi, bireylerin hem akademik hem de mesleki başarılarını artırarak, ekonomik ve sosyal kalkınmaya daha etkin bir şekilde katkıda bulunmalarını sağlayacaktır.

Finansal Okuryazarlık

Finansal okuryazarlık, son dönemde eğitimciler, işletmeler, kamu kurumları, yatırımcılar ve genel toplum tarafından dikkat çeken bir alan haline gelmiştir. Finansal okuryazarlık farkındalığı, bireylerin daha bilinçli ekonomik tercih yapmalarını sağlayarak mali güvenliklerini ve yaşam standartlarını artırmaları açısından büyük bir öneme sahiptir (Hogarth ve Hilgert, 2002:1). Bu bilgi, bireylerin hayatları boyunca karşılaştıkları çeşitli kişisel mali sorumlulukları yerine getirebilmeleri için kritik bir rol oynar. Bütçelerini düzenlemek, mal ve hizmet satın almak, finansal işlemleri takip etmek, kredi kartlarını kullanmak, yatırımda bulunmak, sigorta poliçesi edinmek ve vergilerini ödemek gibi pek çok finansal işlemi gerçekleştirmek için finansal okuryazarlık bilgisine ihtiyaç duyulmaktadır (Allgood ve Walstad, 2016:675-697).

Finansal okuryazarlık, bireylerin maddi refahını etkileyen kişisel finansal durumları anlama, analiz etme, yönetme ve etkili bir şekilde iletişim kurma yetkinliğidir. Bu kavram, finansal seçenekleri değerlendirme, para ve finansal meseleler üzerine tartışma, geleceğe yönelik planlar yapma ve genel ekonomik olayların günlük finansal kararlar üzerindeki etkilerine bilinçli bir şekilde yanıt verme becerilerini kapsamaktadır (Jorgensen ve Savla, 2010:465-478). Bir başka deyişle, finansal okuryazarlık, bireyin temel finansal kavramları kavrama, finansal planlama yapma ve değişen ekonomik koşulları dikkate alarak kişisel finansal bilgilerini yönetme konusunda sahip olduğu yeterlilik ve güven düzeyidir (Fernandes, Lynch ve Netemeyer, 2014:1862). Bu kavram, bireylerin yalnızca finansal bilgiye sahip olmalarını değil, aynı zamanda bu bilgiyi hayata geçirebilmek için gerekli "beceri ve güvene" sahip olmalarının önemini vurgular (Asaad, 2015:102).

Finansal piyasaların giderek daha karmaşık bir yapıya bürünmesi, finansal kararların risk seviyesini artırmıştır. Finans eğitimi almış bireyler dahi finansal gündemi takip etmekte ve anlamakta zorlanırken, bu eğitimi almamış kişilerin güncel olayları kavrayarak doğru kararlar verebilmesi daha da güç hale gelmiştir. Finansal karar alma sürecinde finansal okuryazarlık, yalnızca bireylerin korunmasını sağlamakla kalmaz, aynı zamanda ekonominin sorunsuz ve etkin bir şekilde işleyebilmesi için kritik bir rol oynar (Ergün vd., 2014: 847-884).

Finansal piyasaları anlamak, tasarruf ve harcama dengesini sağlamak, finansal riskleri önceden fark edebilmek ve alternatifler arasından en uygun seçeneği belirleyebilmek gibi yetenekler, finansal okuryazarlığın temel bileşenleri arasında yer almaktadır. Örneğin, kredi kartı kullanımı, konut veya bireysel kredilerin en avantajlı olduğu dönemlerin belirlenmesi, emeklilik planlarının seçimi ve sigorta gibi uygulamaların en uygun şekilde değerlendirilmesi, bu yetenekler sayesinde daha bilinçli bir şekilde gerçekleştirilebilir. Bireylerin finansal piyasaları kavrayabilme ve risk-getiri dengelerini kurabilme kapasiteleri, finansal okuryazarlık seviyeleriyle doğrudan ilişkilidir ve bu seviyenin artmasıyla birlikte gelişecektir (Luksander vd., 2014: 220-241).

Finansal okuryazarlık, bireylerin ulusal ve uluslararası gelişmeleri daha kapsamlı bir şekilde kavrayabilmelerine olanak tanırken, mantıklı ve cesur kararlar almalarını teşvik eder ve ekonomik sorunları daha iyi anlamalarına yardımcı olur. Genel anlamda, finansal okuryazarlık, özellikle finansal piyasa ürünlerinin risklerini ve karmaşıklıklarını anlamayı, bunlara aşinalık kazanmayı ve doğru tercihler yapmayı ifade etmektedir. Gelirleri doğrultusunda yaşamını sürdüren bireylerin, finansal konularda bilinçli kararlar alabilmeleri için yeterli finansal bilgiye sahip olmaları ve karşılaştıkları mali zorluklarla başa çıkabilmeleri gerekmektedir. Ayrıca, bu bireylerin geleceğe yönelik planlamalar yapabilmeleri, banka borçlarını ödeyebilmeleri ve harcamalarını kontrol altında tutmaları gibi doğru finansal davranışlar sergilemeleri önemlidir.

Tablo 1

Finansal Okuryazarlık Tanımları

Kaynak	Yıl	Tanım
Schagen ve Lines	1996	Para kullanım ve yönetiminde etkin ve doğru kararlar alabilme kabiliyetidir.
Chen ve Volpe	1998	Belirsizlik durumunda verilen finansal kararlarda en etkili kavramlardan biridir.
Mason ve Wilson	2000	Finansal kavramlar hakkında farkındalığı olan bireyin, karar aşamasında doğru bilgiye ulaşabilmesi, uygulayabilmesi ve bunu değerlendirebilmesi sürecini kapsar.
Vitt vd.	2000	Bireyin mali durumunu anlayabilmesi, değerlendirme yapabilmesi, yönetme ve etkili iletişim kurma yeteneklerine sahip olmasıdır.
Kim	2001	Medeni bir toplumda yaşayan bireylerin, hayatlarını sürdürürken gereksinim duydukları temel bilgidir.
Worthington	2006	Ekonomiyi anlama ve hane halkının kararlarını etkileyen ekonomik koşulların ve şartların değerlendirilerek yorumlanabilmesidir.

Kaynak	Yıl	Tanım
President's Advisory Council on Financial Literacy - PACFL	2008	Bireyin finansal güvenliğini sağlayabilmesi için, yaşamı boyunca elde ettiği mali kaynakları verimli bir şekilde yönetebilmesi ve bunları doğru şekilde kullanma yeteneğidir.
Lusardi	2008	Finansal okuryazarlık, temel ve ileri seviye olmak üzere iki farklı kategoride incelenebilir. Temel seviyede; enflasyon, faiz oranları, risk ve risk-getiri ilişkisi gibi konulara dair bilgiler bulunur. İleri seviyede ise risk ve getiri arasındaki ilişki daha geniş bir çerçevede ele alınarak, hisse senetleri, yatırım fonları ve tahviller gibi finansal araçların işleyişi ile temel finansal bilgilerin doğruluğuna dair derinlemesine bir yaygınlıktan bahsedilebilir.
Lusardi ve Tufano	2009	Finansal okuryazarlık, borç sözleşmeleri ve özellikle finansal karar süreçlerinde yer alan bileşik faizlerle ilgili temel bilgileri uygulayarak basit ve doğru kararlar alabilme yeteneğidir.
Remund	2010	Bireyin; borçlanma, tasarruf, bütçe planlama ve yatırım gibi temel finansal kavramları anlama düzeyi ile kendi mali durumunu yönetme yeteneğini ve bu konudaki güvenliğini yansıttığı durumdur.
OECD INFE	2011	Bireyin mali refahını hedefleyerek alacağı güvenli finansal kararlar; farkındalık, beceri, bilgi, tutum ve davranışların birleşimiyle ortaya çıkan bir sonuçtur.
Shon vd.	2012	Mikro düzeyde, bireylerin günlük hayattaki finansal kararlarını alabilmesi ve karşılaştıkları zorlukları çözebilmesi için gereken bilgi ve beceri olarak tanımlanır. Makro düzeyde ise ülke vatandaşlarının piyasadaki günlük finansal süreçleri yönetmelerine, organize edebilmelerine ve ekonomik gelişmelere karşı hazırlıklı olmalarına yardımcı olan bir kavramdır.
Atkinson ve Messy	2012	Bireysel refahı dengelemek ve doğru finansal kararlar alabilmek; bilgi, farkındalık, yetenek, tutum ve davranışların bir araya gelmesiyle ortaya çıkan bir sonuçtur.
PISA	2013	Finansal kavramların, becerilerin ve motivasyon düzeyinin bilinmesinin yanı sıra, bunların uygulanabilir ve işlevsel olması; çeşitli finansal kavramlar doğrultusunda kararların etkinliğini artırmak için bilgi ve analiz çerçevesinde kullanılabilmesi; ayrıca, ekonomik hayata katkılarının ve toplumun finansal refah gelişiminin gözlemlenebilmesidir.
Hastings vd.	2013	Finansal okuryazarlık, bireylerin yaşam boyu finansal güvenliklerini sağlayabilmeleri için mali kaynaklarını doğru ve verimli bir şekilde yönetme bilgi ve becerilerinin toplamıdır.
TEB ve Boğaziçi Üniversitesi	2014	Birey, gelirini, birikimlerini ve yatırımlarını şeffaf bir bakış açısıyla değerlendirmeli ve bütçesini etkin bir şekilde yönetme yetkinliğine sahip olmalıdır.
FODER	2015	Bireyin, para yönetimi ve kullanımı konusunda bilgi sahibi olarak değerlendirme yapabilmesi, etkin kararlar alabilmesi, değer yargısı geliştirebilmesi, birikim ve yatırımlarını rasyonel bir şekilde gerçekleştirebilmesi, doğru bütçeleme yapabilmesi ve ilgili becerileri edinmesi anlamına gelmektedir.

Kaynak: Tekin Turhan, 2020.

Finansal okuryazarlık kavramı farklı şekillerde tanımlansa da ortak özellikleri “bilgi, beceri, davranış, özgüven, refah ve sürdürülebilirlik” olarak öne çıkmaktadır. Bu özellikler arasında en temel unsur ise “bilgi” olarak kabul edilmektedir (Hung vd., 2009; Remund, 2010). Finansal okuryazarlık, hem bireysel hem de kurumsal finans açısından, refah seviyesine ulaşma yolunda fırsatları değerlendirme, risklerden korunma ve kısa-uzun vadeli planlar yapabilme becerilerini içerir. Bu yetkinlikler, bireylerin mali durumlarını iyileştirebilecek fırsatları tanımlayıp değerlendirmelerine ve etkin kararlar almalarına olanak sağlar (Remund, 2010).

Finansal okuryazarlık, iki temel unsur etrafında şekillenmektedir. İlk olarak, bireylerin bilgi, beceri ve deneyimlerini kullanarak sürdürülebilir finansal refaha ulaşmaları; ikinci olarak ise, bu refahı sağlamak için gerekli olan yetkinlik, motivasyon ve özgüvene sahip olmaları gerekmektedir (TCMB, 2017). Finansal okuryazarlık düzeyi iyi olan bir bireyin, aşağıda belirtilen bir dizi beceri ve tutuma sahip olması beklenmektedir (Schagen ve Lines, 1996):

- Para yönetiminin temelini oluşturan temel kavramların kavranması,

- Finansal kurumların, sistemlerin ve hizmetlerin işleyişine dair bilgi sahibi olunması,
- Hem genel hem de özel birçok doğal ve geliştirilmiş beceriye sahip olunması,
- Finansal işlerin etkin ve sorumlu bir şekilde yönetilmesini sağlayacak tutumların benimsenmesi.

Finansal okuryazarlık, modern dünyada üç temel nedenle giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Birinci neden, küresel iktisadi krizlerin etkisiyle birçok gelişmekte olan ülke ekonomilerinde krediye erişimin zorlaşması ve kredi maliyetlerinin yükselmesidir. İkinci neden, tüketicilerin tasarruf birikimi, varlık çeşitlendirmesi ve uygun sigorta seçimleri gibi riski azaltıcı stratejileri yeterince anlayamamasıdır. Üçüncü neden ise, tüketicilerin karmaşık kredi piyasalarında krediye erişimlerini sürdürmeleri için desteğe ihtiyaç duymalarıdır. Özellikle, faturaların zamanında ödenmesi ve aşırı borçlanmadan kaçınılması gibi finansal davranışların geliştirilmesi ve güçlendirilmesi gerekmektedir (Mireku, 2015).

Günümüzde finans sektöründe yaşanan gelişmeler, değişimler ve dönüşümler sonucunda finansal ürün ve hizmetlerin çeşitliliği artmış, yapıları ise daha karmaşık hale gelmiştir. Bu durum, tüketicilerin finansal piyasaları anlamasını ve etkin bir şekilde kullanmasını zorlaştırmaktadır. Ayrıca, yaşam süresinin uzaması bireylerin geleceğe yönelik plan yapma zorunluluğunu artırmış ve gelecekleriyle daha fazla ilgilenme eğilimini güçlendirmiştir. Tasarruf ve yatırım gibi amaçlarla finansal ürün ve hizmetlere olan ilginin artması, aynı zamanda finansal işlemlerde bireylerin sorumluluğunun giderek artmasına neden olmuş ve kişilerin finansal bilgi ve yetkinliklerle donanımlı olmasını zorunlu hale getirmiştir (Aktaş, 2011).

Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın genel yapısı tanıtilerek; model, amaç, kapsam, sınırlılıklar, sorular, veri toplama yöntemleri ve veri analizi süreçlerine dair temel bilgiler sağlanacaktır.

Araştırmanın Modeli, Amacı ve Kapsamı

Bu çalışmada ne eğitimde ne istihdamda olanlar ile hem eğitimde hem istihdamda olanlar hedef kitle seçilerek saha çalışması sonucu elde edilen verilerin nitel olarak araştırılmasından oluşmuştur. Çalışmanın amacı; hedef kitle üzerinden finansal okuryazarlığın hangi noktada olduğunu tespit etmektir. Bununla birlikte iki grup arasında eğitimin iktisadi kazanımlara dönüşüp dönüşmediği, makro düzeyde iktisadi bilginin ne olduğu, sosyal yaşamlarında ekonomi farkındalığının olup olmadığı gibi temel unsurların ne olduğu ortaya konulmak istenmiştir.

Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Kavramsal çerçevesi literatür taraması ile şekillendirilen bu araştırmanın soruları, tamamen bu tarama sonucuna göre oluşturulmuştur. Sorular, yarı-yapılandırılmış mülakat yöntemi kullanılarak yöneltilmiştir. Alanında uzman olanların görüşleri doğrultusunda araştırma soruları önemli bir değişiklik yapılmadan yenilenerek meydana getirilmiştir. Görüşme formu, öncelikle Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Etik Kurulu'na sunulmuş ve 26.12.2024 tarihli, E-121015 sayılı karar ile uygun bulunmuştur. Bu onay doğrultusunda görüşmeler, 01.01.2025 ile 20.01.2025 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında hedef kitlenin yarısı olan hem eğitimde hem istihdamda olanlar Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi'nde çeşitli bölümlerde okuyan öğrenciler arasında seçilmiştir. Hedef kitlenin diğer yarısı Ağrı il sınırlarında yaşayan ne eğitimde ne istihdamda olanlar arasında oluşturulmuştur. Seçilen bu hedef kitle yarısı birinci hedef kitle, diğer yarısı ikinci hedef kitle olmak üzere toplam 12 kişiden oluşmaktadır. Araştırma kapsamında bu kişiler ile görüşmeler gerçekleştirilmiş ve görüşme öncesinde izlenilen yol şu şekilde sıralanmıştır:

(1) Araştırma içeriği ve kapsamı hakkında hedef kitleye anlaşılır bir şekilde bilgi verilmesi, (2) Mülakatın yüz yüze yapılması, (3) Katılımcılara, görüşmeler sırasında herhangi bir ses kaydı alınmayacağı ve kişisel

bilgilerinin yanı sıra isimlerinin de gizli tutulacağı konusunda garanti verilmiştir. Görüşmeye katılımın tamamen gönüllülük esasına dayandığı belirtilmiş ve onayları alındıktan sonra görüşme sürecine geçilmiştir. Ayrıca, katılımcılardan bilgilendirilmiş onam formları temin edilmiştir. Yapılan görüşmelerin süresi 1,5- 2 saat arasında değişkenlik göstermiştir. Çalışmada, katılımcıların ifadeleri aslına sadık kalınarak korunmuş ve her bir katılımcıya atanmış kodlar kullanılarak analiz süreci yürütülmüştür.

Araştırmanın Kısıtları

Bu araştırma, ne eğitimde ne istihdamda olanlar ile hem eğitimde hem istihdamda olanların finansal okuryazarlığı konusu ele alınırken bazı sınırlılıklara sahiptir. Katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırmaya yalnızca bu konuda farkındalığı yüksek bireylerin katılmasına yol açabilir. Örneklem seçimi belirli bir bölge ve yaş grubuyla sınırlı olduğundan, bulgular diğer gruplara göre bazı farklılıklar gösterebilir. Görüşmeler sırasında katılımcıların ifadeleri subjektif olabileceği için veri nesnelliği kısmen etkilenmiştir. Araştırma belirli bir zaman diliminde gerçekleştirildiğinden, daha uzun dönemli veriler elde edilememiştir. Sosyoekonomik durum ve kültürel farklılıklar, katılımcıların algılarını etkileyerek sonuçların çeşitliliğini sınırlayabilmiştir. Katılımcıların ifadelerinin olduğu gibi korunması, bazı durumlarda yorumlama zorluklarına yol açmıştır. Hedef kitlenin yarısı (hem eğitimde hem istihdamda) ile görüşmenin nerde yapılacağı konuşulmuş ve genelde katılımcılar eğitim aldıkları kurum dışını tercih etmiştir. Hedef kitlenin diğer yarısı (ne eğitimde ne istihdamda) ile görüşmeler dışarda yapılmıştır. Görüşmelerin genellikle kafelerde yapılması, ortamın müzik sesi, kalabalık insan sesleri gibi dışsal faktörlerden etkilenmesine yol açmış ve bu durum önemli bir kısıt oluşturmuştur. Ayrıca, katılımcıların zaman zaman telefonlarına gelen çağrılara sesli şekilde yanıt vermesi, görüşme sürecini sık sık kesintiye uğratmıştır.

Araştırmanın Soruları

Finansal okuryazarlık, bireylerin günlük hayatlarındaki finansal kararlarını etkileyen önemli bir beceridir. Eğitim düzeyi, iş sahibi olma durumu, kullanılan bilgi kaynakları ve bireylerin gelir-gider dengesi gibi faktörler, bu okuryazarlığın farklı boyutlarını şekillendirmektedir. Literatürde, finansal okuryazarlık düzeyi yüksek bireylerin daha bilinçli kararlar alarak uzun vadeli finansal hedeflerine ulaşabildikleri, buna karşın düşük okuryazarlık düzeyine sahip bireylerin finansal risklere daha açık oldukları belirtilmektedir. Bu araştırma, bireylerin finansal karar alma süreçlerine etki eden bilgi kaynaklarını, tasarruf alışkanlıklarını ve finansal okuryazarlık düzeylerini anlamayı hedeflemektedir. Dokuz temel soru çerçevesinde tasarlanan çalışma, finansal okuryazarlık ile bireylerin yaşam pratikleri arasındaki ilişkiyi anlamaya yönelik bir katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Bireylerin günlük finansal karar alma süreçlerinde kullandıkları bilgi kaynakları, genellikle finansal okuryazarlık düzeyleri ve bu kaynakların güvenilirlik algısı ile şekillenmektedir. Lusardi ve Mitchell (2014), düşük finansal okuryazarlığa sahip bireylerin genellikle aile ve arkadaş çevresinden gelen bilgilere yöneldiğini, yüksek okuryazarlığa sahip bireylerin ise resmi ve profesyonel kaynakları tercih ettiğini belirtmiştir. Benzer şekilde, Bhattacharya vd. (2012), dijital platformların genç bireyler arasında yaygın olarak kullanıldığını, ancak daha büyük finansal kararlar için uzman danışmanlığı gibi resmi kaynakların öncelikli olduğunu vurgulamaktadır.

S1. Günlük finansal kararlarınızı alırken hangi bilgi kaynaklarını kullanıyorsunuz?

Eğitim düzeyi ve iş sahibi olma durumu, bireylerin finansal okuryazarlık düzeyini önemli ölçüde etkilemektedir. Lusardi ve Mitchell (2011), eğitim düzeyi yüksek bireylerin daha fazla finansal bilgiye sahip olduğunu ve karmaşık finansal kavramları daha iyi anlayabildiğini belirtmiştir. Ek olarak, van Rooij vd. (2011), iş sahibi bireylerin işyerinde edindikleri finansal deneyimlerin, pratik bilgi kazanmalarına ve finansal

okuryazarlıklarını artırmalarına yardımcı olduğunu vurgulamıştır. Bununla birlikte, eğitim ve iş sahibi olmanın eksikliği, bireyleri finansal risklere karşı daha savunmasız hale getirebilir.

S2. Eğitimde olmanız ya da iş sahibi olmanız finansal okuryazarlık düzeyinizi nasıl etkiliyor?

Bireylerin düzenli tasarruf alışkanlıkları, finansal okuryazarlık ve davranışsal faktörlerle yakından ilişkilidir. Lusardi (2019), tasarruf alışkanlığına sahip bireylerin genellikle finansal planlama ve bütçeleme gibi pratikleri benimsediğini ve finansal kararlarında uzun vadeli düşünmeyi önceliklendirdiğini belirtmiştir. Benzer şekilde, Shefrin ve Thaler (1988), bireylerin tasarruf alışkanlıklarını gerçekleştirmek için zihinsel muhasebe gibi yöntemler kullandığını, örneğin gelirin belirli bir kısmını doğrudan tasarruf hesaplarına yönlendirerek harcamalarını sınırladıklarını ifade etmektedir.

S3. Düzenli bir tasarruf alışkanlığınız var mı? Varsa, bunu nasıl gerçekleştiriyorsunuz?

Finansal okuryazarlık eğitimine olan ilgi, bireylerin mevcut bilgi düzeyleri ve finansal ihtiyaçlarına göre değişiklik göstermektedir. Huston (2010), bireylerin finansal okuryazarlıklarını artırmak için sıklıkla bütçe yönetimi, borç kontrolü ve yatırım stratejileri gibi konularda eğitim almak istediklerini belirtmiştir. Ayrıca, Fernandes vd. (2014), finansal eğitim programlarının özellikle tasarruf ve yatırım alanlarında etkili olduğunu ve bireylerin gelecekteki finansal hedeflerini planlama becerilerini artırdığını vurgulamaktadır.

S4. Finansal okuryazarlığınızı artırmak için eğitim almayı düşünür müsünüz? Eğer evet ise, hangi konularda eğitim almak istersiniz?

Kişisel ve aile bütçesi planlama süreci, bireylerin finansal bilgi düzeyine, gelir ve harcama düzenlerine bağlı olarak farklılık göstermektedir. Danes ve Yang (2014), bireylerin bütçeleme sürecinde genellikle gelir ve giderlerini dengelemeye çalıştıklarını, ancak öngörülemeyen harcamalar ve finansal disiplinsizlik gibi zorluklarla karşılaştıklarını belirtmiştir.

S5. Kişisel ya da aile bütçenizi nasıl planlıyorsunuz? Bu süreçte karşılaştığınız zorluklar nelerdir?

Kredi ve kredi kartı kullanımı, bireylerin finansal ihtiyaçlarını karşılama ve nakit akışlarını yönetme stratejileriyle doğrudan ilişkilidir. Xiao vd. (2011), kredi kartı kullanıcılarının geri ödeme süreçlerini yönetmede genellikle bütçeleme ve gelir-gider analizine başvurduklarını belirtmiştir. Ancak, mali disiplinsizlik veya gelirdeki dalgalanmalar nedeniyle borç yükünün artması yaygın bir sorundur. Benzer şekilde, Mandell ve Klein (2009), kredi kartı kullanımının finansal okuryazarlık düzeyi düşük bireyler arasında daha riskli sonuçlar doğurabileceğini ve bu bireylerin ödeme süreçlerini yönetmede zorluk yaşadığını vurgulamıştır.

S6. Finansal ihtiyaçlarınızı karşılamak için kredi ya da kredi kartı kullanıyor musunuz? Eğer kullanıyorsanız, geri ödeme süreçlerinizi nasıl yönetiyorsunuz?

Gelirin yeterliliği bireylerin algısına, yaşam standartlarına ve finansal hedeflerine bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Joo ve Grable (2004), bireylerin gelir yeterliliğini değerlendirme sürecinin genellikle harcamaların karşılanabilirliği ve tasarruf imkanlarına dayandığını belirtmiştir.

S7. Gelirinizin yeterliliğini nasıl değerlendiriyorsunuz? Gelirinizi artırmak için bir planınız var mı?

Bireylerin bankacılık işlemleri konusundaki bilgi düzeyleri, finansal okuryazarlık ve deneyimleri ile doğrudan ilişkilidir. Huston (2010), bireylerin faiz oranları, kredi işlemleri ve vadeli hesaplar gibi konularda bilgi sahibi olma düzeylerinin genellikle eğitim seviyesi ve finansal eğitim programlarına katılım ile arttığını ifade etmiştir. Bununla birlikte, Braunstein ve Welch (2002), bankacılık hizmetlerinin karmaşıklığının, özellikle düşük finansal okuryazarlığa sahip bireyler arasında bilgi eksikliklerine neden olabileceğini ve bu durumun finansal kararlar üzerinde olumsuz etkiler yaratabileceğini vurgulamaktadır.

S8. Bankacılık işlemleri hakkında ne kadar bilgi sahibisiniz? Örneğin, faiz oranları, kredi işlemleri veya vadeli hesaplar gibi konularda.

Bireylerin finansal terimleri anlama düzeyleri, genel finansal okuryazarlık düzeyi ve bu terimlerin günlük yaşamlarında kullanım sıklığı ile ilişkilidir. Lusardi ve Tufano (2015), bireylerin özellikle enflasyon, faiz ve kredi notu gibi terimleri anlamakta güçlük çektiğini ve bu bilgi eksikliğinin finansal kararlarında hatalara yol açabileceğini belirtmiştir. Ek olarak, Remund (2010), finansal terimleri anlamının, bireylerin uzun vadeli finansal planlama yapabilme yeteneklerini geliştirdiğini, ancak düşük eğitim düzeyi ve bilgi kaynaklarına erişim eksikliğinin bu anlayışı sınırladığını vurgulamaktadır.

S9. Finansal terimleri (örneğin, enflasyon, faiz, kredi notu) ne derece anladığınızı düşünüyorsunuz?

Veri Toplama Aracı ve Görüşme Süreci

Araştırmada kullanılan veriler ne eğitimde ne istihdamda olanlar ile hem eğitimde hem istihdamda olanların hedef kitle belirlenerek elde edilmiştir. Hedef kitleyle iletişime geçilmeden önce saha daraltılması yapılarak bu kitlenin nerelerde olabileceğini tespit edilmeye çalışılmıştır. Daha sonra kartopu örnekleme yöntemi ile hedef kitleye ulaşılarak araştırma hakkında genel bir bilgi verilmiştir.

Nitel araştırmalarda veri toplama süreci, katılımcılardan alınan yanıtlar tekrarlamaya başlayıp yeni bir bilgi elde edilmediğinde sona erer. Bu duruma literatürde doyum ya da doyum noktası denilmektedir (Krysik ve Finn, 2015, s. 192). Verilerin tekrar etmesi, araştırmanın doyum noktasına ulaştığının bir göstergesi olarak kabul edilir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu doğrultuda, araştırmanın amacı ve problemiyle ilgili gerekli bulgulara ulaşıldığında, doyumluğun gerçekleştiği değerlendirilmiştir. Aynı zamanda, katılımcıların sosyo-demografik farklılıkları göz önünde bulundurularak maksimum çeşitlilik sağlanmış ve bu çeşitlilik sayesinde araştırılan konunun kapsamlı, çok yönlü ve geniş bir perspektifle ele alınması mümkün olmuştur. Bu durum, çalışmanın daha geniş kapsamlı öneriler sunmasına ve literatüre daha fazla katkı yapmasına zemin hazırlamıştır. Bu bilgiler ışığında ne eğitimde ne istihdamda olanlar (6 kişi) ile hem eğitimde hem istihdamda olanların (6 kişi) oluşturduğu toplam 12 kişi ile yarı-yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Hedef kitlenin iki gruba ayrılmasının yanında, her grupta toplam 3 kadın ve 3 erkek belirlenerek demografik dağılım eşit bir şekilde yapılmıştır. Veriler açısından doyum noktasına erişildiğinde görüşmeler bitirilmiştir.

Veri Analiz Süreci

Bu araştırmada, katılımcılardan elde edilen verilerin analizinde tematik analiz yöntemi kullanılmıştır. Braun ve Clarke'ın (2006) tematik analiz yaklaşımı temel alınarak, veriler beş aşamada çözümlenmiştir: (1) verilerin okunması ve genel anlamın kavranması, (2) anlamlı ifadelerin kodlanması, (3) benzer kodların bir araya getirilerek temaların oluşturulması, (4) temaların gözden geçirilmesi ve (5) yorumlanması. Verilerin analizi sırasında herhangi bir nitel analiz yazılımı kullanılmamış, manuel olarak analiz yapılmıştır. Kodlama sürecinde açık kodlama tekniği benimsenmiş; katılımcı ifadelerinden doğrudan anlamlar çıkarılarak kodlar belirlenmiştir. Bu kodlar arasında benzerlik gösterenler gruplanarak ana temalar ve alt temalar oluşturulmuştur. Süreç boyunca tümevarımsal bir yaklaşım izlenmiştir. Aşağıdaki tabloda örnek bir kod-tema-alıntı eşleştirmesi sunulmaktadır:

Tablo 2

Tematik Analiz Sürecinde Elde Edilen Kod-Tema-Alıntı Eşleşmeleri

TEMA	ALT TEMA	KOD	KATILIMCI ALINTISI
Finansal Bilgi Erişimi	Aileden destek	Aileye danışma	"Bazen aileme danışabilirim. Büyük harcamalarda aileme danışıyorum." (K2)
	Medya kullanımı	Ekonomik haber takibi	"Gündemi takip ederek adımlarımı atıyorum." (K10)

TEMA	ALT TEMA	KOD	KATILIMCI ALINTISI
Tasarruf Alışkanlığı	Bireysel deneyim	Kendi tecrübesine güvenme	"Kararları kendi gözlemlerime göre veriyorum." (K5)
	Gelirsizlik	Tasarruf yapamama	"Zaten işim yok. Gelirim de yok. Tasarruf edemem." (K3)
	Gelir kontrolü	Harcamaları sınırlama	"Harcamalarımı kontrol altında tutmaya çalışıyorum." (K12)
	Kayıt dışı gelir	Günlük kazançla geçinme	"Günlük yevmiye usulü çalışıyorum. O gün ne gelirse." (K4)
Finansal Farkındalık	Eğitimle gelişen bilinç	Okulun katkısı	"Üniversitede bazı şeyleri öğrenmeseydim şimdi daha zorda olurdum." (K9)
	İş deneyimiyle gelişen farkındalık	Çalışarak öğrenme	"İş hayatında kazandıklarım, nasıl para yöneteceğimi öğretti." (K7)
	Kişisel gelişim beklentisi	Kripto para eğitimi isteme	"Bitcoin ve benzeri şeyleri anlamak için eğitim lazım." (K6)
Finansal Eğitim İhtiyacı	Bütçe yönetimi becerisi	Planlama ihtiyacı	"Borçlarımı planlamayı öğrenmek istiyorum." (K10)
	Resmi destekten haberdar olamama	Kamusal kaynaklara erişememe	"Devletin neler sunduğunu bilmiyoruz, bilgi veren yok." (K1)
	Duygusal etkiler	Stres altında karar verme	"Parasız kaldığımda panikleyip yanlış harcama yapıyorum." (K8)
Karar Alma Süreci	Önceliklendirme becerisi	İhtiyaca göre harcama	"Önce faturaları öderim, sonra markete bakarım." (K11)

Katılımcılara İlişkin Bilgiler

Table 3

Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bilgiler

Katılımcı	Cinsiyet	Eğitim	Medeni Durum	Yaş	Finansal Okuryazarlık Kavramını Duydunuz Mu?
Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olanlar					
Katılımcı-1	Kadın	İlkokul	Evli	30	Hayır
Katılımcı-2	Erkek	Ortaöğretim	Evli	31	Hayır
Katılımcı-3	Kadın	Ortaöğretim	Evli	30	Hayır
Katılımcı-4	Erkek	Ortaöğretim	Bekâr	23	Hayır
Katılımcı-5	Kadın	Ortaöğretim	Bekar	25	Hayır
Katılımcı-6	Erkek	Ortaöğretim	Bekâr	34	Hayır
Hem Eğitimde Hem İstihdamda Olanlar					
Katılımcı-7	Kadın	Önlisans/Okuyor	Bekâr	21	Evet
Katılımcı-8	Erkek	Önlisans/Okuyor	Bekâr	21	Hayır
Katılımcı-9	Kadın	Önlisans/Okuyor	Bekâr	23	Evet
Katılımcı-10	Erkek	Lisans/Okuyor	Bekâr	25	Evet
Katılımcı-11	Kadın	Önlisans/Okuyor	Bekâr	22	Hayır
Katılımcı-12	Erkek	Önlisans/Okuyor	Bekâr	28	Evet

Katılımcılar 6 kadın ve 6 erkek olmak üzere toplam 12 kişiden oluşmuş, dengeli bir dağılım olduğu gözlemlenmektedir. Katılımcıların medeni durumlarına bakıldığında bekâr ağırlıklı olduğu görülmektedir.

Katılımcıların eğitim durumları ilköğretim, ortaöğretim, devam eden önlisans ve lisans programı olduğu görülmektedir. Yaş ortalamasına bakıldığında, en düşük katılımcı yaşı 21 ve en büyük katılımcı yaşı 34'dir. Geri kalan katılımcılar bu iki aralıkta değişiklik göstermektedir. Çalışmanın en can alıcı noktası konunun bu iki grup arasında (Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olanlar ve Hem Eğitimde Hem İstihdamda Olanlar) karşılaştırmalı olarak ilk defa ele alınmasıdır.

Bulgular ve Yorumlar

S1. Araştırma Sorusuna İlişkin Veriler

"Açıkçası çok kimseye danışmıyorum. Bazen aileme danışabilirim. Maddi durumum iyi olduğu için harcamalarımı çok sorgulamıyorum. Büyük harcamalarda aileme danışıyorum bazen. Liseyi zar zor bitirdim. Ekonomi konusunda çok bilgili sayılmam." (K2)

"Günlük finansal kararlarımı alırken temel olarak ekonomik duruma ve mevcut gelir-gider dengeme bakıyorum. Ailemden herhangi bir maddi destek almadığım için yaz aylarında elde ettiğim geliri dikkatlice planlamaya çalışıyorum. Ayrıca, harcamalarımı kısıtlamada eğitimin ve edindiğim bilginin önemli bir katkısı var. Özellikle gündemi takip ederek ve ekonomik gelişmeleri izleyerek adımlarımı atıyorum." (K10)

"Cebimde olana bakıyorum. Aldığım kararlar günlük harcamam ile ilgili çok bir şey ifade etmiyor. Çok kimseye danışmıyorum..." (K5)

"Günlük finansal kararlarımı alırken bazı bilgi kaynaklarını kullanıyorum. Günlük altın, döviz ve bitcoin piyasasına bakıyorum. Gelirim ve o günkü ihtiyaçlarıma göre hareket ediyorum. Harcamalarımı kontrol altında tutmaya çalışıyor, bütçemi aşmamaya özen gösteriyorum. Gereksiz harcamalardan kaçınarak elimden geldiğince tasarruf etmeye çalışıyorum. Kararlarımı ekonomik durumuma ve mevcut bütçeme göre şekillendirdiğim için planlama yaparken daha çok kendi deneyimlerime güveniyorum." (K12)

Katılımcıların yanıtlarına göre finansal karar alma süreçlerinde bilgi kaynakları çeşitlilik göstermektedir. NEET bireyler, kararlarını çoğunlukla içgüdüsel biçimde, günlük gelirlerine ve kişisel deneyimlerine dayalı olarak almaktadır. Bu grupta finansal planlama yerine anlık ve ihtiyaç temelli kararlar ön plana çıkmaktadır.

"Cebimde olana bakıyorum. Aldığım kararlar günlük harcamam ile ilgili çok bir şey ifade etmiyor" (K5). *"Günlük yevmiye usulü çalışıyorum. O gün ne gelirse ona göre hareket ederim."* (K4)

NEET bireylerin büyük kısmı profesyonel ya da sistematik bilgi kaynaklarına erişememekte, aile çevresi ya da kişisel gözlemler gibi informal kaynaklara başvurmaktadır. Buna karşılık, hem eğitimde hem istihdamda olan bireyler, finansal karar alma süreçlerinde daha sistemli bir yaklaşım benimsemektedir. Bu grup ekonomik gelişmeleri takip etmekte, döviz ve yatırım piyasalarını gözlemlemekte ve geleceğe dönük planlama yapmaktadır:

"Gündemi takip ederek ve ekonomik gelişmeleri izleyerek adımlarımı atıyorum." (K10)

"Altın, döviz, Bitcoin piyasasını düzenli takip ediyorum." (K12)

Bu farklılık, bireylerin bilgiye erişim kapasitesinin eğitim ve istihdam durumu ile yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Finansal okuryazarlık düzeyi yüksek bireyler, kararlarını yalnızca mevcut gelirlerine göre değil, piyasa verilerine dayalı olarak alma eğilimindedir. Bu da Atkinson ve Messy (2012) ve Lusardi ve Mitchell (2014) tarafından yapılan çalışmalarda da vurgulanmıştır. Finansal okuryazarlığın düşük olduğu gruplarda, bireylerin dışsal bilgi kaynaklarına yönelimi azalmakta ve ekonomik risk algısı zayıflamaktadır. Bu bağlamda, NEET bireylerin bilgi kaynaklarına erişimini artıracak sosyal programlara, danışmanlık hizmetlerine ve dijital okuryazarlık desteklerine ihtiyaç olduğu açıktır.

S2. Araştırma Sorusuna İlişkin Veriler

“Ben şu an okul okumuyorum. İlkokuldan sonra devam edemedim. Finansal okuryazarlık ne, bilmiyorum. Ekonomi ile ilgili sanki soru.” (K1)

“Finansal okuryazarlık kavramını biliyorum. Eğitimde olmak, finansal konulara dair daha fazla bilgi edinmemi ve bu bilgileri günlük hayatımda uygulama becerisi kazanmamı sağlıyor. Aynı şekilde, iş sahibi olmanın da finansal okuryazarlığı artıracağını düşünüyorum, çünkü bu sayede kazançlarımı yönetme ve bütçe oluşturma konularında pratik deneyim kazanabilirim. Hem eğitim hem de iş, finansal kararlarımı daha bilinçli bir şekilde almama katkı sağlıyor.” (K9)

“Bir ara çalışıyordum. Şimdi ne okul var, ne de iş. Finans konularını çok anlamam...” (K6)

“Eğitimde olmam ve çalışıyor olmam finansal okuryazarlık düzeyimi kısmen etkiliyor. Kredi kartı kullanmam. Eğer kullanırsam daha çok borçlanacağımı biliyorum. Asla kredi çekmem. Çünkü bunlar birer tuzak.” (K8)

Katılımcıların yanıtları, eğitim ve istihdam durumlarının finansal okuryazarlık düzeyine doğrudan etki ettiğini ortaya koymaktadır. NEET grubundaki katılımcılar (K1, K6), eğitim ve işten uzak oldukları için finansal konulara karşı ilgilerinin azaldığını ve bilgilerini geliştirme fırsatı bulamadıklarını ifade etmişlerdir.

“Ben şu an okul okumuyorum. İlkokuldan sonra devam edemedim. Finansal okuryazarlık ne bilmiyorum. (K1) Şimdi ne okul var, ne de iş. Finans konularını çok anlamam.” (K6)

Bu ifadeler, NEET bireylerin bilgiye erişim olanaklarının sınırlı olduğunu ve ekonomik karar alma becerilerinde yetersiz kaldıklarını göstermektedir. Buna karşılık, hem eğitimde hem istihdamda olan katılımcılar (K9, K8), eğitimin ve iş deneyiminin finansal bilgi ve farkındalıklarını artırdığını belirtmişlerdir:

“Eğitimde olmak, finansal konulara dair daha fazla bilgi edinmemi sağladı. (K9)”

“Çalışmak para yönetimi konusunda pratik kazandırdı. Kredi çekmem, çünkü sonunun borç olduğunu bilirim.” (K8)

Bu fark, bireyin yapısal konumunun finansal bilinç ve davranışlarını doğrudan etkilediğini göstermektedir. OECD (2020); Lusardi ve Mitchell (2014) gibi araştırmalarda da eğitim ve ekonomik katılımın finansal bilgi düzeyini artırdığı vurgulanmaktadır.

S3. Araştırma Sorusuna İlişkin Veriler

“Öyle bir alışkanlığım yok. Zaten işim olmadığı için gelirim de yok. Eğer bir işim olsaydı herhalde aylık bir çeyrek altın almaya çalışırdım.” (K3)

“Hem çalışıyorum hem okuyorum. Aslında para kazanıyorum. Aktif bir şekilde kredi kartı kullanıyorum. Kazandığım parayı biriktirebilirim ama ben harcamak istiyorum...” (K7)

“Benim düzenli bir tasarruf alışkanlığım yok, çünkü çalışmıyorum ve gelir elde edemiyorum. Maddi durumum iyi olmadığı için kazandığım bir şey de yok ki birikim yapabileyim. Harcamalarımı zaten en temel ihtiyaçlarla sınırlı tutuyorum, ama yine de tasarruf etmek şu an mümkün değil. Eğer bir işim olursa, para biriktirmeyi çok isterim.” (K4)

“Benim düzenli bir tasarruf alışkanlığım var. Önceliklerim her zaman ihtiyaçlarım olur ve bu da bana tasarruf yapma konusunda yardımcı oluyor. Gereksiz harcamalardan kaçınıp bütçemi ihtiyaçlarıma göre ayarlayarak birikim yapabiliyorum. Bu sayede maddi olarak dengemi koruyabiliyorum.” (K11)

Katılımcıların yanıtları, tasarruf davranışlarının bireylerin gelir durumu ve yaşam koşullarına göre farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. NEET bireyler (K3, K4), gelirleri olmadığı için düzenli bir tasarruf alışkanlıklarının bulunmadığını belirtmiştir:

“Öyle bir alışkanlığım yok. Zaten işim olmadığı için gelirim de yok. Eğer bir işim olsaydı herhalde aylık bir çeyrek altın almaya çalışırdım.” (K3)

“Benim düzenli bir tasarruf alışkanlığım yok, çünkü çalışmıyorum ve gelir elde edemiyorum... Tasarruf etmek şu an mümkün değil.” (K4)

Bu ifadeler, düzenli gelir eksikliğinin yalnızca ekonomik kırılganlığa değil, aynı zamanda geleceğe dönük finansal planlama yapılamamasına yol açtığını göstermektedir. Hem eğitimde hem istihdamda olan bireyler ise, farklı yaklaşımlar sergilemiştir. K11, bilinçli bütçe yönetimi ile tasarruf yaptığını ifade ederken, K7 harcamayı tercih ettiğini açıkça dile getirmiştir:

“Gereksiz harcamalardan kaçınıp bütçemi ihtiyaçlarıma göre ayarlayarak birikim yapabiliyorum.” (K11)
“Kazandığım parayı biriktirebilirim ama ben harcamak istiyorum...” (K7)

Bu fark, finansal davranışların yalnızca gelirle değil, bireysel tercihler ve farkındalık düzeyiyle de bağlantılı olduğunu göstermektedir. Lusardi (2019) bu durumu, finansal okuryazarlığın sadece bilgi edinme değil, davranışsal karar alma becerisiyle de ilişkili olduğunu vurgulayarak açıklamaktadır.

S4. Araştırma Sorusuna İlişkin Veriler

“Geleceğim için iyi planlar yapmak isterim. Kesinlikle eğitim almak isterim. Ben bu bitcoin piyasası için kendimi geliştirmek isterim.” (K6)

“Finansal okuryazarlığımı artırmak için eğitim almayı düşünürdüm, çünkü bu konuda daha bilinçli olmak bana hem kişisel hem de mesleki hayatımda fayda sağlar. Özellikle bütçe yönetimi, borç planlaması ve yatırım yapma gibi konularda bilgi edinmek isterdim. Yaz aylarında daha fazla kazandığım geliri daha etkili bir şekilde değerlendirmek ve gelecekteki maddi hedeflerime ulaşmak için bu tür bir eğitimin bana yol göstereceğine inanıyorum...” (K10)

“Ben geleceğim için eğitim almak isterim. Maddi konularda bana yardımcı olur. Sosyal medyada para kazanan çok insan var. Özellikle internetten para kazanma eğitimi almak isterim.” (K1)

“Finansal okuryazarlığımı artırmak için eğitim almayı kesinlikle isterim. Muhasebe, kişisel finans yönetimi ve bütçe planlaması gibi konularda bilgi sahibi olmak, hem kendi hayatımı daha iyi yönetmemi hem de aileme daha fazla destek olmamı sağlar. Özellikle gelir ve harcoma dengesini kurmak, borçlardan kurtulmak ve geleceğe yönelik birikim yapabilmek için bu tür eğitimlerin bana çok faydalı olacağını düşünüyorum. Ayrıca, bankacılık işlemleri ve finansal terimler konusunda da kendimi geliştirmek istiyorum, çünkü bu eksikliklerim günlük hayatta sıkıntı yaratıyor...” (K9)

Katılımcıların tamamı, finansal okuryazarlıklarını geliştirmek amacıyla eğitim alma isteğini açıkça ifade etmiştir. Bu eğilim, hem NEET bireylerde (K1, K6) hem de hem eğitimde hem istihdamda olan bireylerde (K9, K10) ortak şekilde gözlemlenmektedir.

NEET bireyler, geleceğe dair daha güçlü ekonomik kararlar alabilmek için özellikle dijital finans ve yatırım konularına ilgi duymaktadır:

“Geleceğim için iyi planlar yapmak isterim... Bu bitcoin piyasası için kendimi geliştirmek isterim.” (K6)
“Maddi konularda bana yardımcı olur. Özellikle internetten para kazanma eğitimi almak isterim.” (K1)

Bu ifadeler, NEET bireylerin hem gelir elde etme motivasyonlarını artıracak hem de mevcut yoksunluklarını telafi edecek beceriler kazanmak istediklerini göstermektedir. Eğitimde ve istihdamda olan katılımcılar ise, daha sistematik ve planlı bir şekilde finansal bilgiye ulaşmayı hedeflemektedir:

“Bütçe yönetimi, borç planlaması ve yatırım yapma gibi konularda bilgi edinmek isterdim.” (K10)
“Muhasebe, kişisel finans yönetimi, bankacılık işlemleri ve bütçe planlaması gibi konularda bilgi sahibi olmak isterim.” (K9)

Bu fark, NEET bireylerin dijital ve pratik alanlara yönelme eğiliminde olduklarını, eğitim/istihdamda olanların ise daha teknik ve yönetsel finans becerilerini önemsediklerini göstermektedir. Literatürde bu durum, bireylerin ekonomik konumlarının eğitim motivasyonlarını da biçimlendirdiğine işaret etmektedir (OECD, 2020; Atkinson ve Messy, 2012).

S5. Araştırma Sorusuna İlişkin Veriler

“Ben bekârim. Benim çok az giderim var. Ailemizin geçimini babam karşılıyor. Benim zorluğum kişisel. Ne okulum var, ne işim. Psikolojim bazen kaldırmıyor bu durumu...” (K5)

“Kişisel bütçeyi yönetmek kolay değil. Kazandığım parayı planlı bir şekilde harcadığımı düşünüyorum. Aileme bakmakla yükümlü değilim. Aileme bakma zorunluluğum olsaydı bu soruya farklı bakardım. Kişisel olarak en büyük zorluğum bazen geleceğimi düşünüp neden tasarruf yapmadığımdır...” (K7)

“Kişisel bütçemi yönetmek zor değil. Ağabeyimin yurtdışında şirketi var. Sürekli para gönderir. Ailemin bütçe yönetimi babam planlıyor. Ben çok rahatım. Açıkçası bir zorluk yaşamıyorum.” (K2)

“Gelirimiz giderlerimizi karşılamadığı için aile olarak detaylı bir bütçe planlaması yapamıyoruz. Kazancımın bir kısmını aileme destek olmak için harcıyorum, ancak masraflar genellikle gelirlerimizi aşıyor. Bu durum tasarruf yapmayı ve geleceğe yönelik yatırım planları oluşturmayı oldukça zorlaştırıyor. Buna rağmen pes etmeden çalışmaya ve daha iyi bir yaşam için çabalamaya devam ediyorum.” (K8)

Katılımcıların ifadeleri, bireysel ve ailevi bütçe yönetimi deneyimlerinin, hem gelir düzeyi hem de aile içindeki sorumluluklarla doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir. NEET bireyler (K2, K5), ekonomik baskıların doğrudan etkisinde olmadıklarını ancak bireysel düzeyde çeşitli zorluklar yaşadıklarını belirtmiştir:

“Ben bekârim. Benim çok az giderim var... Ne okulum var, ne işim. Psikolojim bazen kaldırmıyor bu durumu...” (K5) “Ağabeyimin yurtdışında şirketi var. Sürekli para gönderir... Ailemin bütçe yönetimi babamda. Ben çok rahatım.” (K2)

Bu ifadeler, bazı NEET bireylerin doğrudan ekonomik sorumluluk taşımadığını; ancak bu durumun psikolojik baskı veya bağımlılıkla ilişkili bir kırılganlık yarattığını ortaya koymaktadır. Hem eğitimde hem istihdamda olan bireyler (K7, K8) ise bütçe yönetimi konusunda daha fazla sorumluluk hissettiklerini ve bununla başa çıkmaya çalıştıklarını ifade etmiştir:

“Kazandığım parayı planlı bir şekilde harcadığımı düşünüyorum... En büyük zorluğum neden tasarruf yapmadığımdır.” (K7) “Gelirimiz giderlerimizi karşılamıyor... Kazancımın bir kısmını aileme destek olmak için harcıyorum...” (K8)

Bu durum, finansal kararların sadece bireysel değil, aynı zamanda ailevi yükümlülüklerle şekillendiğini göstermektedir. OECD (2020), bütçe yönetimi zorluklarının finansal eğitim eksikliğinden ziyade, yapısal gelir dengesizlikleri ve aile sorumluluklarıyla da bağlantılı olduğunu vurgulamaktadır.

S6. Araştırma Sorusuna İlişkin Veriler

“Bugüne kadar kredi kartım hiç olmadı. Hiç kullanmadım. Bir ara arkadaşım kredi çekmişti. Ödeyemedi. Kötü günler yaşamıştı. Kredi verseler de asla kullanmam. Paraya çok ihtiyacım olursa arkadaşlardan borç alırım...” (K3)

“Kredi kartı kullanmıyorum. Ama bilinçli kullanılırsa neden kullanmayayım. Bütçemi dengeli kullanıyorum. Eğer kredi kartı kullanıyor olsaydım, son ödeme günü gelince hemen öderdim. Biliyorum ki ödemezsem ciddi faiz ödeyeceğim.” (K11)

“Kredi kartına başvurdum. Sabit bir işim olmadığı için bana vermediler. Şimdiye kadar hiç kullanmadım. İhtiyaçlarımı karşılamak için ailemden destek alıyorum. Bazen birilerinden borç istemişimdir, ama borç vermedikleri çok zaman olmuştur.” (K4)

“Finansal ihtiyaçlarımı karşılamak için kredi kartı kullanıyorum ve ödeme tarihi geldiğinde bütçem yeterli değilse borcun asgari tutarını ödüyorum. Eğer bu tutar ödenmeyecek düzeydeyse geçmiş tasarruflarımdan faydalaniyorum. Kredi kartını dengeli kullanmaya çalışıyorum.” (K12)

Katılımcıların yanıtları, kredi kartı kullanımı ve borçlanmaya dair tutumların, bireylerin gelir durumu, geçmiş deneyimleri ve risk algılarına göre şekillendiğini ortaya koymaktadır. NEET bireyler (K3, K4), kredi kartı kullanmadıklarını belirtmiş ve borçlanmaya dair olumsuz deneyimler nedeniyle temkinli yaklaşıtlarını ifade etmiştir:

“Kredi verseler de asla kullanmam. Paraya çok ihtiyacım olursa arkadaşlardan borç alırım.” (K3) “Sabit bir işim olmadığı için bana vermediler... Ailemden destek alıyorum. (K4)”

Bu ifadeler, NEET bireylerin hem finansal sistemle sınırlı etkileşim içinde olduklarını hem de güvenli finansman arayışını daha çok informal kaynaklara yönelttiklerini göstermektedir. Buna karşılık, hem eğitimde hem istihdamda olan bireyler (K11, K12), kredi kartı kullanımına karşı daha esnek ve bilinçli bir yaklaşım sergilemiştir:

“Bütçemi dengeli kullanıyorum... Kredi kartı kullansaydım son ödeme gününde öderdim.” (K11) “Kredi kartını dengeli kullanmaya çalışıyorum... Bazen tasarruflarımla destekliyorum. (K12)”

Bu fark, bireylerin finansal kararlarında bilgi düzeylerinin, planlama alışkanlıklarının ve ödeme kapasitelerinin belirleyici olduğunu göstermektedir. Xiao vd., (2011) borçlanmaya ilişkin kararların finansal stres ve tasarrufla doğrudan ilişkili olduğunu vurgulamaktadır.

S7. Araştırma Sorusuna İlişkin Veriler

“Gelirim yeterli ama ticaret yapıp daha fazla kazanmak isterim tabi. Aslında keyfimi de bozmak istemiyorum ama insanların beni işsiz olarak göstermesi beni çalışmaya zorluyor gibi...” (K2)

“Gelirim elbette yeterli değil. Bir şekilde gelirim arttırmak isterim. Sosyal medyadan bir sürü insanı takip ediyorum. Çok para kazanıyorlar. Belki bende bu alanda gelirim arttırabilirim.” (K1)

“Gelirim yok denecek kadar az. Açıkçası zaten bir gelirim yok ki arttırayım. Ancak standart gelirim olmasını elbette isterim. Bunun için sabit bir işe girersem gelirim çok iyi olacak.” (K6)

“Gelirin yeterli olup olmaması yaşam tarzına bağlı olur insanın. Sosyal yaşamdan kopuksan gelirin çok olmasına gerek yok. Gelirim yetersiz benim. Bir işe girip gelirim arttırmayı ve sosyal yaşamımı güzel bir hale getirmeyi istiyorum.” (K5)

Katılımcıların yanıtları, mevcut gelir düzeylerinin yaşam ihtiyaçlarını karşılama yeterliliği açısından yetersiz olduğunu ve hemen hepsinin gelirini artırma yönünde bir motivasyona sahip olduğunu göstermektedir. Özellikle NEET bireyler (K1, K5, K6), düzenli gelir kaynaklarının olmaması ya da çok düşük olması nedeniyle ekonomik zorluklar yaşadıklarını ifade etmiştir:

“Gelirim yok denecek kadar az... Sabit bir işe girersem gelirim çok iyi olacak.” (K6)

“Gelirim yetersiz benim. Bir işe girip gelirim arttırmayı ve sosyal yaşamımı güzel bir hale getirmeyi istiyorum.” (K5) “Gelirim elbette yeterli değil. Sosyal medyadan bir sürü insanı takip ediyorum... Belki bende bu alanda gelirim arttırabilirim.” (K1)

Bu ifadeler, NEET bireylerin hem istikrarsız gelir yapısından hem de sosyal dışlanma riskinden etkilendiklerini, ancak alternatif gelir yollarına dair motivasyon taşıdıklarını göstermektedir. K2 gibi ekonomik açıdan

daha rahat olan bazı bireyler ise, mevcut gelirlerine rağmen çevresel baskılar ve kimlik algısı nedeniyle kendilerini çalışmaya yönlendirilmiş hissettiklerini ifade etmiştir:

“Gelirim yeterli ama insanların beni işsiz olarak göstermesi beni çalışmaya zorluyor gibi...” (K2)

Bu bulgular, yalnızca maddi ihtiyaçların değil, aynı zamanda toplumsal rollerin ve bireysel hedeflerin de gelir arayışı üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Burchardt ve Le Grand (2002), bireylerin yaşam doyumlarının yalnızca gelirle değil, üretkenlik ve sosyal aidiyetle de ilişkili olduğunu vurgulamıştır. Aynı şekilde, Sen’in (1999) “yetenek yaklaşımı” da bireyin olanaklarını geliştirmesi yoluyla gerçek anlamda refaha ulaşabileceğini savunur.

S8. Araştırma Sorusuna İlişkin Veriler

“Bankacılık işlemlerimi mobil üzerinden hallediyorum. Faiz, kredi gibi kavramları biliyorum. Aktif şekilde kredi kartı kullanımından kaynaklı kredi kartımın ayık faiz oranı ne kadar takip ediyorum. Mobil bankacılık üzerinden fatura, okul harcı gibi birçok işlemi hallediyorum...” (K7)

“Banka kartım ve mobil hesabım var. Gerekli bankacılık işlemleri dışında bankacılık işlerine çok bulaşmıyorum. Faiz ve kredi işlemleri hakkında teoride bilgim var ama pratikte takip etmiyorum...” (K8)

“Bankacılık işlemleri hakkında çok bilgim yok. Etrafımda olumsuz şeyler yaşayanlardan biraz biliyorum. Kredi kartını borcuna ödeyemeyip haciz sıkıntısı yaşayan tanıdıklarım var.” (K3)

“Mobil bankacılık kullanıyorum. Kredi kartı sisteminin nasıl çalıştığını biliyorum. Faiz ve kredi işlemlerini sağdan soldan duyuyoruz.” (K4)

Katılımcıların yanıtları, bankacılık işlemlerine dair bilgi düzeylerinin ve kullanım pratiklerinin bireylerin eğitim/istihdam durumu ve finansal deneyimleriyle doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir. Hem eğitimde hem istihdamda olan bireyler (K7, K8), bankacılık terimlerine daha aşina olduklarını ve dijital bankacılığı aktif olarak kullandıklarını belirtmiştir:

“Faiz, kredi gibi kavramları biliyorum... Kredi kartımın aylık faiz oranını takip ediyorum.” (K7) “Teoride bilgim var ama pratikte çok takip etmiyorum.” (K8)

Bu ifadeler, özellikle K7’nin sadece bilgiye değil, aynı zamanda uygulamaya da hâkim olduğunu gösterirken; K8’in daha sınırlı ve pasif bir bankacılık ilişkisinde olduğunu ortaya koymaktadır. Öte yandan, NEET bireyler (K3, K4), bankacılık işlemlerine daha mesafeli yaklaşmakta, bilgilerini genellikle dolaylı deneyimlerden elde etmektedir:

“Bankacılık işlemleri hakkında çok bilgim yok... Kredi kartını borcuna ödeyemeyip haciz sıkıntısı yaşayan tanıdıklarım var.” (K3) “Mobil bankacılık kullanıyorum... Faiz ve kredi işlemlerini sağdan soldan duyuyoruz.” (K4)

Bu ifadeler, NEET bireylerin sistemle temasının düşük olduğunu, bilgilerini çevresel gözlemlerden ve duyum yoluyla edindiklerini göstermektedir. Literatürde bu durum, düşük finansal katılım ve bilgi eksikliği ile ilişkilendirilmekte; bu bireylerin riskten kaçınma eğiliminin yüksek olduğu belirtilmektedir (Kempson vd., 2006; Hung vd, 2009).

S9. Araştırma Sorusuna İlişkin Veriler

“Finansal terimleri kısmen biliyorum, ancak bu konuda kendimi daha fazla geliştirmek istiyorum. Eğitim almak, finansal bilgimi artırarak günlük hayatımı daha iyi yönetmemi sağlar. Aynı zamanda iş deneyimi, bütçe planlama ve kazanç yönetimi konusunda pratik kazanmama yardımcı olur. Bu nedenle, finansal okuryazarlığımı güçlendirmek için hem eğitim hem de iş deneyiminin önemli olduğunu düşünüyorum...” (K9)

“Finansal terimleri biliyorum ve günlük kararlarımı alırken ekonomik durumu dikkate alıyorum. Gelir-gider dengemi korumak için harcamalarımı planlıyorum ve ekonomik gelişmeleri takip ediyorum. Finansal okuryazarlığımı artırmak için eğitim almanın bana hem kişisel hem de mesleki anlamda fayda sağlayacağını düşünüyorum. Özellikle bütçe yönetimi ve yatırım konularında daha bilinçli olmak istiyorum.” (K10)

Katılımcı yanıtları, finansal terimlere hâkimiyetin yalnızca bilgi düzeyiyle değil, aynı zamanda eğitim ve iş deneyimiyle de doğrudan bağlantılı olduğunu göstermektedir. Hem eğitimde hem istihdamda olan katılımcılar (K9, K10), finansal kavramlara aşina olduklarını ve bu kavramları gündelik yaşamda kullanabildiklerini belirtmişlerdir.

“Finansal terimleri kısmen biliyorum... Hem eğitim hem de iş deneyiminin önemli olduğunu düşünüyorum.” (K9) “Gelir-gider dengemi korumak için harcamalarımı planlıyorum... Eğitim almanın kişisel ve mesleki fayda sağlayacağını düşünüyorum.” (K10)

Bu ifadeler, iş ve eğitim sürecinin yalnızca teorik bilgi değil, aynı zamanda pratik uygulama becerisi kazandırdığını da ortaya koymaktadır. Katılımcıların yatırım, bütçe yönetimi ve ekonomik gelişmeleri takip etme konularındaki farkındalıkları, finansal okuryazarlığın gelişmiş olduğunu göstermektedir. Bu bulgular, Lusardi ve Tufano (2015) ile Remund (2010) tarafından yapılan çalışmalarda da desteklenmektedir. Söz konusu çalışmalarda, finansal okuryazarlığın yalnızca kavramsal değil, aynı zamanda davranışsal bir yeterlilik olduğu vurgulanmaktadır. Eğitim ve mesleki tecrübe ise bu yeterliliği pekiştiren temel unsurlar arasında yer almaktadır.

Genel değerlendirmeye bakıldığında; katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri eğitim, iş durumu ve kişisel finans yönetimi alışkanlıklarına bağlı olarak farklılık göstermektedir. **K1, K3, K5** ve **K6** gibi katılımcılar finansal konulara dair sınırlı bilgiye sahip olduklarını ve kararlarını genellikle gelir-gider dengelerine göre şekillendirdiklerini belirtmiştir. **K9, K10** ve **K12** ise eğitim ve iş deneyiminin finansal okuryazarlıklarını artırdığını, bu sayede bütçe planlaması ve kazanç yönetimi konularında daha bilinçli hareket ettiklerini ifade etmiştir. **K4** ve **K7** gibi bazı katılımcılar kredi kartı ve mobil bankacılığı aktif olarak kullandıklarını belirtirken, **K3** ve **K8** gibi diğerleri kredi kartı ve kredilere mesafeli yaklaşmaktadır. **K11** ve **K12**, tasarruf alışkanlıklarına sahip olduklarını ve bütçelerini kontrollü yönettiklerini ifade ederken, **K2** ve **K5** gibi katılımcılar gelir eksikliği veya harcama alışkanlıkları nedeniyle tasarruf yapamadıklarını söylemiştir. **K6, K9** ve **K10** finansal eğitim almayı düşündüklerini, özellikle yatırım, bütçe yönetimi ve borç planlaması gibi konularda kendilerini geliştirmek istediklerini belirtmiştir. **K1** ve **K8** ise internet üzerinden gelir elde etme yollarına ilgi duyduklarını dile getirmiştir. Genel olarak, katılımcıların büyük bir kısmı finansal konulara dair daha fazla bilgi edinmek isterken, bazıları mevcut ekonomik koşulları ve kişisel deneyimlerini dikkate alarak finansal kararlarını şekillendirmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırma, ne eğitimde ne istihdamda olanlar (NEET) ile hem eğitimde hem istihdamda olan bireylerin finansal okuryazarlık seviyelerini karşılaştırarak, eğitim ve iş deneyiminin finansal bilgi ve beceriler üzerindeki etkisini incelemiştir. Bu çalışmada nitel yöntem benimsenmiş ve veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşmeler kullanılmıştır. Katılımcılar, NEET ve hem eğitimde hem istihdamda olan bireylerden seçilmiştir. Kartopu örnekleme yöntemiyle ulaşılan toplam 12 kişiyle yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerin ses kaydı alınmaksızın gerçekleştirildiği çalışmada, verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmış ve veriler doygunluk noktasına ulaşıldığında veri toplama süreci sonlandırılmıştır. Bulgular, finansal okuryazarlığın bireylerin eğitim ve istihdam durumlarına göre belirgin farklılıklar gösterdiğini ortaya koymaktadır. NEET bireylerin finansal bilgiye erişimlerinin ve bu bilgiyi uygulama kapasitelerinin sınırlı olduğu görülmüştür. Bu grup, tasarruf yapma, bütçe planlama ve karmaşık finansal terimleri anlama

konularında zorluk yaşamaktadır. Buna karşın, hem eğitimde hem istihdamda olan bireyler, finansal karar alma süreçlerinde daha bilinçli ve sistemli hareket etmektedir.

Araştırma kapsamında elde edilen veriler, eğitim ve istihdam sürecinde olan bireylerin finansal kaynaklara erişim konusunda daha avantajlı olduklarını ve bu sayede finansal okuryazarlıklarını uygulamalı olarak geliştirebildiklerini göstermiştir. NEET bireyler ise, finansal bilgiyi doğrudan deneyimleme fırsatına sahip olmadıkları için ekonomik risklere karşı daha savunmasız kalmaktadır. Bu fark, bireylerin finansal karar alma ve uzun vadeli ekonomik planlar yapma becerilerini önemli ölçüde etkilemektedir. Çalışmada elde edilen bulgular, daha önceki araştırmalarla paralellik göstermektedir. Örneğin, Lusardi ve Mitchell (2014), eğitim ve istihdamın finansal bilgiye erişim ve uygulama açısından önemli avantajlar sağladığını belirtmiştir. Benzer şekilde Pehlivan (2022), NEET grubundaki bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin düşüklüğüne dikkat çekmiştir. Ancak bu çalışmada, hem eğitim hem de istihdamda olan bireylerin günlük karar alma süreçlerinde daha sistematik ve bilgi temelli yaklaşıtları açık biçimde gözlemlenmiştir. Bu yönüyle çalışmamız, benzer bulguları daha ayrıntılı bir karşılaştırmalı analiz çerçevesinde sunmaktadır.

Katılımcıların büyük bir kısmı finansal okuryazarlık seviyelerini arttırmak için eğitim almayı düşünmüştür. Özellikle bütçe yönetimi, yatırım stratejileri ve borç planlaması gibi konular, bireylerin en çok ilgi duyduğu alanlar olmuştur. Ancak, NEET finansal eğitime erişim konusundaki sınırlı imkânları, bu grubun finansal okuryazarlık seviyesini artırmada ciddi bir engel olarak ortaya çıkmaktadır.

Tasarruf alışkanlıkları açısından bakıldığında, hem eğitimde hem istihdamda olan bireylerin düzenli tasarruf yapma alışkanlıklarına sahip oldukları, gelirlerini daha planlı bir şekilde yönettikleri ve finansal planlama yaparken daha bilinçli hareket ettikleri görülmüştür. Buna karşın, NEET bireyler için tasarruf yapmanın zor olduğu, düşük gelir düzeyi ve sınırlı istihdam fırsatları nedeniyle finansal güvence sağlamadıkları belirlenmiştir.

Bankacılık ve finansal sistem hakkında bilgi sahibi olma konusunda da gruplar arasında çarpıcı farklar bulunmaktadır. Hem eğitimde hem istihdamda olan bireyler mobil bankacılık, kredi kartı ve faiz oranları gibi konulara daha aşina iken, NEET bireylerin bu alanlardaki bilgisi sınırlı ve deneyim eksikliğine bağlı olarak karar alma mekanizmaları daha zayıf kalmaktadır.

Eğitim ve istihdamın finansal okuryazarlık üzerinde doğrudan bir etkisi olduğu görülmektedir. Finansal okuryazarlık seviyesinin artması için bireylerin erken yaşlarda finansal eğitim alarak tasarruf, yatırım ve borç yönetimi gibi konularda bilinç kazanmaları gerekmektedir. Bu nedenle, finansal okuryazarlık eğitimlerinin yaygınlaştırılması ve NEET bireylerin finansal bilgiye erişiminin artırılması için politika yapıcılar ve eğitim kurumları tarafından daha kapsamlı çalışmalar yürütülmesi önem arz etmektedir.

Gelecekte yapılacak araştırmaların farklı sosyoekonomik bölgelerde, toplumsal cinsiyet, yaş grupları ve kırsal/kentsel yaşam gibi değişkenleri dikkate alarak daha geniş örneklemelerle yürütülmesi önerilmektedir. Ayrıca, yalnızca nitel değil, nicel ve karma yöntemlerin birlikte kullanıldığı araştırmaların alandaki kuramsal derinliği artıracağı öngörülmektedir.

Politika yapıcılar açısından, NEET bireyler için geliştirilecek finansal okuryazarlık programlarının içeriği, yöntemi ve uygulanabilirliği önem arz etmektedir. Bu programlar; çevrim içi modüller, yüz yüze seminerler veya oyunlaştırılmış uygulamalar yoluyla sunulabilir ve katılımcı odaklı öğrenme yaklaşımlarıyla desteklenebilir. Aynı zamanda, bu programların etkililiğini değerlendirmeye yönelik izleme ve değerlendirme sistemleriyle desteklenmesi, elde edilen kazanımların davranışa dönüşmesini kolaylaştıracaktır.

Makro iktisat açısından değerlendirildiğinde, bireysel düzeyde finansal okuryazarlığın artması yalnızca bireyin ekonomik refahını değil, aynı zamanda toplumun genel finansal istikrarını da olumlu yönde etkileyebilecek bir politika aracıdır. Finansal bilginin yaygınlaştırılması, ekonomik kırılganlıkların azaltılmasında ve uzun vadeli makroiktisadi dengelerin sağlanmasında stratejik bir rol oynayacaktır.

Hakem Değerlendirmesi	Dış bağımsız.
Çıkar Çatışması	Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.
Finansal Destek	Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.
Etik Onay	Bu çalışma için Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Etik Kurulu'ndan etik onay alınmıştır (Tarih: 26.12.2024; Sayı: E-121015).
Bilgilendirilmiş Onam	Çalışma öncesinde tüm katılımcılardan sözlü bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Peer Review	Externally peer-reviewed.
Conflict of Interest	The author has no conflict of interest to declare.
Grant Support	The author declared that this study has received no financial support.
Ethical Approval	The ethics committee approval of this study was obtained from Ağrı İbrahim Çeçen University Social Sciences Ethics Committee (Date: 26.12.2024; Number: E-121015).
Informed Consent	Verbal informed consent was obtained from all participants before the study.

Yazar Bilgileri
Author Details

Yunus Budak (Dr. Öğr. Üyesi)

¹ Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Ulaştırma Hizmetleri Bölümü, Ağrı, Türkiye

0000-0003-3126-743X ynsbdk@gmail.com

Kaynakça | References

- Akbulut, N. (2023). Türkiye’de genç nüfusun eğitim ve istihdam durumuna yönelik sosyal ve ekonomik politikalar. *BILTURK, The Journal of Economics and Related Studies*, 5(4), 276–300.
- Aktaş, B. (2011). Finansal farkındalık ve finansal eğitim hazine perspektifi. International Conference on Financial Education and Financial Awareness, İstanbul.
- Allgood, S., ve Walstad, W. B. (2016). The effects of perceived and actual financial literacy on financial behaviors. *Economic Inquiry*, 54(1), 675–697.
- Arabacı, R. Y. (2020). Türkiye’de ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin sosyo-demografik yapısı ve işgücü piyasası ile bağlantısı. *Amme İdaresi Dergisi*, 53(3), 103–130.
- Asaad, C. T. (2015). Financial literacy and financial behavior: Assessing knowledge and confidence. *Financial Services Review*, 24, 101–117.
- Atkinson, A., ve Messy, F. (2012). Measuring Financial Literacy: Results of the OECD / INFE Pilot Study. OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions, No. 15.
- Bhattacharya, U., Hackethal, A., Kaesler, S., Loos, B., ve Meyer, S. (2012). Is unbiased financial advice to retail investors sufficient? Answers from a large field study. *Review of Financial Studies*, 25(4).
- Bozkurt, E., Toktaş, Y., ve Altınar, A. (2019). Türkiye’de tasarruf ve finansal okuryazarlık üzerine bir araştırma. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(72), 1580–1605.
- Braun, V., ve Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101.
- Braunstein, S., ve Welch, C. (2002). Financial literacy: An overview of practice, research, and policy. *Federal Reserve Bulletin*, 88, 445–457.
- Burchardt, T., ve Le Grand, J. (2002). Constraint and opportunity: Identifying voluntary non-employment. Centre for Analysis of Social Exclusion, London School of Economics.
- Cude, B. J., Lawrence, F., Lyons, A., Metzger, K., LeJeune, E., Marks, L., ve Machtmes, K. (2006). College students and financial literacy: What they know and what we need to learn. *Proceedings of the Eastern Family Economics and Resource Management Association*, 102(9), 106–109.
- Danes, S. M., ve Yang, Y. (2014). Assessment of the use of theories within the Journal of Financial Counseling and Planning and the contribution of financial socialization to financial capability. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 25(1), 48–68.
- Ergün, B., Şahin, A., ve Ergin, E. (2014). Finansal okuryazarlık: İşletme bölümü öğrencileri üzerine bir çalışma. *Journal of International Social Research*, 7(34), 847–884.
- Ergün, K., ve Serel, A. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlığı: Balıkesir Üniversitesi Örneği, İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 8(2), 1385-1410.

- Eurofound. (2012). NEETs: Young people not in employment, education or training: Characteristics, costs and policy responses in Europe. Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- Eurofound. (2016). Exploring the diversity of NEETs. Luxembourg: Avrupa Birliği Yayınlar Ofisi.
- Fernandes, D., Lynch Jr., J. G., ve Netemeyer, R. G. (2014). Financial literacy, financial education, and downstream financial behaviors. *Management Science*, 60(8), 1861-1883.
- Hogarth, J., ve Hilgert, M. (2002). Financial knowledge, experience and learning preferences: Preliminary results from a new survey on financial literacy. *Consumer Interest Annual*, 48, 1-7.
- Hung, A. A., Parker, A. M., ve Yoong, J. K. (2009). Defining and measuring financial literacy. RAND Working Papers WR-708.
- Huston, S. J. (2010). Measuring financial literacy. *Journal of Consumer Affairs*, 44(2), 296-316.
- Joo, S., ve Grable, J. E. (2004). An exploratory framework of the determinants of financial satisfaction. *Journal of Family and Economic Issues*, 25(1), 25-50.
- Jorgensen, B. M., ve Savla, J. (2010). Financial literacy of young adults: The importance of parental socialization. *Family Relations*, 59, 465-478.
- Kaplan Yıldırım, R., ve Aydın, G. K. (2023). Finansal tutum ve davranış ile yatırım eğilimlerinin nitel araştırma yöntemi ile ölçülmesi. *Anlambilim MTÜ Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 3(1), 176-194.
- Kempson, E., Collard, S., ve Moore, N. (2005). Measuring financial capability: An exploratory study. Financial Services Authority.
- Kılıç, Y. (2014). Young People in Turkey who are Not in Education, Employment or Training (NEET). *Education and Science*, 39(175).
- Luksander, A., Béres, D., Huzdik, K., ve Németh, E. (2014). Analysis of the factors that influence the financial literacy of young people studying in higher education. *Public Finance Quarterly*, 2(1), 220-241.
- Lusardi, A. (2019). Financial literacy and the need for financial education: Evidence and implications. *Swiss Journal of Economics and Statistics*, 155(1), 1-20.
- Lusardi, A., ve Mitchell, O. S. (2011). Financial literacy and retirement planning in the United States. *Journal of Pension Economics & Finance*, 10(4), 509-525.
- Lusardi, A., ve Mitchell, O. S. (2014). The economic importance of financial literacy: Theory and evidence. *Journal of Economic Literature*, 52(1), 5-44.
- Lusardi, A., ve Tufano, P. (2015). Debt literacy, financial experiences, and overindebtedness. *Journal of Pension Economics & Finance*, 14(4), 332-368.
- Mandell, L., ve Klein, L. S. (2009). The impact of financial literacy education on subsequent financial behavior. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 20(1), 15-24.
- Mireku, K. (2015). Financial literacy among university students: Evidence from Ghana.
- OECD. (2020). OECD/INFE 2020 International Survey of Adult Financial Literacy. OECD Publishing.
- OECD. (2022). Financial literacy and education in OECD countries: Insights and trends. Paris: OECD Publishing.
- Pehlivan, E. (2022). Ne eğitimde ne de istihdamda olan gençlerin zaman yoksulluğu bağlamında değerlendirilmesi. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Remund, D. L. (2010). Financial literacy explicated: The case for a clearer definition in an increasingly complex economy. *The Journal of Consumer Affairs*, 44(2), 276-295.
- Schagen, S., ve Lines, A. (1996). Financial literacy in adult life: A report to the Natwest Group Charitable Trust. NFER, 36-45.
- Sen, A. (1999). Development as Freedom. Oxford University Press.
- Shefrin, H. M., ve Thaler, R. H. (1988). The behavioral life-cycle hypothesis. *Economic Inquiry*, 26(4), 609-643.
- Susanlı, Z. B. (2016). Understanding the NEET in Turkey. *Eurasian Journal of Economics and Finance*, 4(2), 42-57.
- TCMB. (2017). Finansal okuryazarlık: Bireysel ve toplumsal faydaları. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Bülteni, 48.
- Tekin Turhan, G. (2020). Finansal okuryazarlık ile ilgili tutum ve davranışların üniversite öğrencilerine yönelik değerlendirilmesi. *Maliye ve Finans Yazıları*, 2020(114), 378-379.
- TÜİK. (2020). İşgücü istatistikleri. Türkiye İstatistik Kurumu.
- Van Rooij, M., Lusardi, A., ve Alessie, R. (2011). Financial literacy and stock market participation. *Journal of Financial Economics*, 101(2), 449-472.
- Xiao, J. J., Sorhaindo, B., ve Garman, E. T. (2011). Financial behaviors of consumers in credit counseling. *International Journal of Consumer Studies*, 35(1), 102-112.
- Xiao, J. J., Tang, C., ve Shim, S. (2011). Acting for happiness: Financial behavior and life satisfaction of college students. *Social Indicators Research*, 92(1), 53-68.